

**UCHWAŁA NR XXXIV/266/2017
RADY MIEJSKIEJ GMINY SKOKI**

z dnia 30 listopada 2017 r.

**w sprawie przyjęcia "Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki
na lata 2017-2020"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz. 1875), w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 519) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Skoki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Gminy Skoki

Zbigniew Kujawa

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz. 519) organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia *Programu...* jest realizacja przez gminę polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Program stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu gminy.

W *Programie...* dokonano m.in. oceny stanu środowiska naturalnego oraz wyznaczono cele i strategię działań w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Skoki, pozostające w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym - Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020 oraz w Strategii Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowiska – perspektywa do 2020 roku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami projekt przedmiotowego programu podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu. Projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki* na lata 2017 – 2020 został zaopiniowany pozytywnie przez Zarząd Powiatu Wągrowieckiego uchwałą numer 620/2017 z dnia 28 września 2017 roku.

Ponadto, zgodnie z art. 30 oraz art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1405) organ wykonawczy umożliwił udział społeczeństwa przy opracowywaniu przedmiotowego dokumentu, wyznaczając 21-dniowy termin składania uwag i wniosków (od 10 października 2017 roku do 30 października 2017 roku). We wskazanym terminie nie wpłynęły żadne uwagi czy wnioski do projektu programu.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz. 519) programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Zatem podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

Burmistrz Miasta i Gminy

Tadeusz Kłos

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

Skoki 2017

1.	WSTĘP	4
1.1.	Podstawa prawna opracowania	4
1.2.	Ogólna charakterystyka Gminy Skoki	4
1.2.1.	Położenie	4
1.2.2.	Użytkowanie terenu	5
1.2.3.	Warunki klimatyczne	5
1.2.4.	Rzeźba terenu	6
1.2.5.	Działalność gospodarcza	6
1.2.6.	Gospodarka rolna	7
1.2.7.	Sieć gazownicza	9
1.2.8.	Infrastruktura transportowa	10
1.2.9.	Turystyka	14
1.2.9.1.	Samochodowy Szlak Kościołów Drewnianych Wokół Puszczy Zielonka ...	15
1.2.9.2.	Szlaki rowerowe	15
1.2.9.3.	Turystyka piesza	16
1.2.10.	Wody powierzchniowe	16
1.2.10.1.	Rzeka Mała Węlna	16
1.2.10.2.	Jeziora	17
1.2.11.	Walory kulturowe	18
1.2.12.	Fauna i flora	20
1.3.	Metodyka opracowania programu	22
1.4.	Zawartość dokumentu	23
2.	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	23
2.1.	Uwarunkowania zewnętrzne	23
2.2.	Uwarunkowania wewnętrzne	26
3.	STAN ŚRODOWISKA W GMINIE SKOKI	28
3.1.	Stan powietrza atmosferycznego	28
3.2.	Klimat akustyczny	31
3.2.1.	Hałas przemysłowy	32
3.2.2.	Hałas komunikacyjny	33
3.3.	Pola elektromagnetyczne	34
3.4.	Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa	35
3.4.1.	Jakość wód powierzchniowych	35
3.4.2.	Jakość wód podziemnych	37
3.4.3.	Jakość wód przeznaczonych do spożycia	40
3.4.4.	Zaopatrzenie mieszkańców w wodę	40
3.4.5.	Odprowadzanie ścieków komunalnych	43
3.5.	Gospodarka odpadami	45
3.5.1.	Odpady komunalne	45
3.5.2.	Azbest	49
3.5.3.	Nieczynne składowisko odpadów komunalnych w Rejowcu	50
3.6.	Zasoby geologiczne	51
3.7.	Ochrona przyrody	53
3.7.1.	Park Krajobrazowy „Puszcza Zielonka”	54
3.7.2.	Użytki ekologiczne	56
3.7.3.	Obszar Natura 2000 „Stawy Kiszowskie”	57
3.7.4.	Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Węlny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka”	58
3.7.5.	Pomniki przyrody	59

3.8.	Poważne awarie	61
3.9.	Odnawialne źródła energii	63
4.	PRIORYTETY EKOLOGICZNE I CELE GMINY SKOKI	64
5.	REALIZACJA CELÓW I STRATEGIA DZIAŁAŃ W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH PRIORYTETOWYCH	69
6.	INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ	80
6.1.	Instrumenty prawno-ekonomiczne	80
6.2.	Instrumenty prawno – administracyjne	80
6.3.	Instrumenty ekonomiczne	82
6.4.	Instrumenty społeczne	83
6.5.	Mechanizmy finansowe realizacji programu	84
6.5.1.	Źródła krajowe	84
6.5.2.	Źródła zagraniczne	86
7.	KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTELOWYCH	89
7.1.	Zarządzanie środowiskowe	89
7.2.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	92
7.3.	Rozwój badań i postęp techniczny	94
7.4.	Odpowiedzialność za szkody w środowisku	94
7.5.	Edukacja ekologiczna	95
8.	MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU	96

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020 został opracowany jako realizacja zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2017 roku, poz. 519). Artykuł 17 ww. ustawy ustala, iż organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminny program ochrony środowiska.

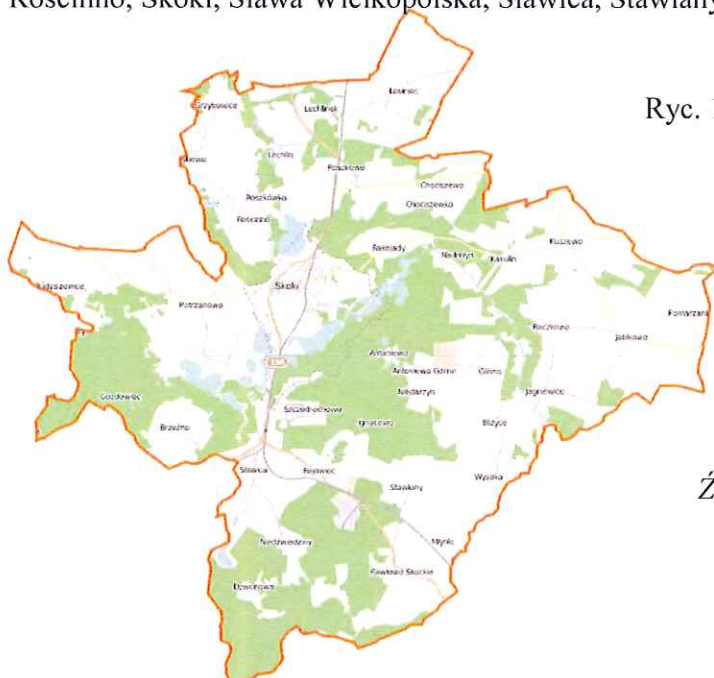
1.2. Ogólna charakterystyka Gminy Skoki

1.2.1. Położenie

Gmina Skoki leży w południowej części powiatu wągrowickiego, na Pojezierzu Wielkopolskim, na północny-wschód od Poznania, w dolinie rzeki Mała Węlna. Zajmuje obszar 19 852 ha, zamieszkały przez 9356 osób zameldowanych (stan na 31 grudnia 2016 roku).

Gmina Skoki graniczy od północy z gminą Murowana Goślina (powiat poznański), od południa z gminą Kiszewo (powiat gnieźnieński), od wschodu z gminą Kłecko (powiat gnieźnieński), od północy z gminami: Rogoźno (powiat obornicki) oraz Wągrowiec i Mieścisko (powiat wągrowiecki).

W jej skład wchodzi 43 miejscowości (w tym 27 sołectwa): Antoniewo Górne, Antoniewo Leśniczówka, Antoniewo, Bliżyce, Brzeźno, Budziszewice, Chociszewo, Chociszewko, Dzwonowo, Dzwonowo Leśne, Glinno, Gozdowiec, Grzybowice, Grzybowo, Ignacewo, Jabłkowo, Jagniewice, Kakulin, Kuszewo, Lechlin, Lechlinek, Lechlińskie Huby, Łosiniec, Miączynek, Młynki, Nadmłyn, Niedarzyn, Niedźwiedziny, Pawłowo Skockie, Pomarzanek, Potrzebno, Raczkowo, Rakojady, Rejowiec, Roszkowo, Roszkówko, Rościno, Skoki, Sława Wielkopolska, Sławica, Stawiany, Szczodrochowo, Wysoka.

Ryc. 1 Administracyjna granica gminy Skoki

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

1.2.2. Użytkowanie terenu

Użytki rolne stanowią około 54% powierzchni gminy. Pod względem bonitacyjnym gleby są różnicowane, w większości jednak należą do gleb słabej jakości. Użytki leśne zajmują ok. 36%, a wody nieco ponad 2%.

Na terenie gminy Skoki położona jest część Parku Krajobrazowego „Puszcza Zielonka”, dwa użytki ekologiczne: „Uroczysko Pomarzanek” i „Uroczysko Smolarki” oraz 22 pomniki przyrody.

Tab. 1 Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Skoki

Rodzaj gruntów		Powierzchnia ewidencyjna [ha]
Użytki rolne	Grunty orne	9133
	Sady	79
	Łąki	727
	Pastwiska	746
Użytki leśne oraz grunty zadrzewione	Lasy, grunty leśne	7055
	Zadrzewienia, zakrzewienia	42
Wody	Wody płynące	53
	Wody stojące	367
Tereny różne		749
Nieużytki		355
RAZEM:		19 852

Źródło: UMiGS

1.2.3. Warunki klimatyczne

Gmina Skoki położona jest w strefie klimatu umiarkowanego w obszarze wzajemnego oddziaływania powietrza morskiego i kontynentalnego. Cechą szczególną tutejszego klimatu jest stosunkowo duża zmienność stanów pogody. Na kształtowanie się stanów pogody szczególnie wpływ ma cyrkulacja i pochodzenie mas powietrza. Najczęściej notuje się pochodzenie powietrza polarno – morskiego pochodzącego z nad północnego Atlantyku. W lecie jest to powietrze chłodne przynoszące znaczne zachmurzenie nieba i częste opady atmosferyczne. W zimie powietrze to przynosi ocieplenie i przyczynia się do odwilży. Rzadziej napływa powietrze polarno – kontynentalne z nad Europy Wschodniej i Azji. Cechuje się ono małą wilgotnością i przynosi zmniejszenie zachmurzenia ogólnego nieba. Powietrze to napływa głównie zimą i wiosną. Na ten teren rzadko napływa powietrze z nad Arktyki, które powoduje znaczne spadki temperatury, a wiosną przymrozki.

Według regionalizacji rolniczo – klimatycznej Polski (R. Gumiński) Skoki znajdują się na terenie dzielnicy środkowej (VIII). Jest to obszar o najniższych opadach atmosferycznych w Polsce, średnioroczna wieloletnia suma opadów wynosi poniżej 550 mm.

Długość okresu wegetacyjnego wynosi 200 – 220 dni. Występuje tu 30 – 50 dni z mrozem, 100 – 110 dni z przymrozkami. Pokrywa śnieżna utrzymuje się 38 – 60 dni. Wieloletnia średnia temperatura powietrza wynosi 7,7°C. Zachmurzenie ogólne nieba wynosi 65 %¹.

1.2.4. Rzeźba terenu

Krajobraz gminy Skoki, z uwagi na znaczne zróżnicowanie ukształtowania terenu, można podzielić na trzy obszary:

- obszar północnej części gminy, należący do Równiny Wągrowieckiej, porozcinany rynnami glacialnymi jezior, którego powierzchnia wyniesiona jest na rzędnych 82 – 105 m. n.p.m.,
- obszar zachodniej i południowej części gminy znajdujący się w obrębie Pagórków Poznańskich, który charakteryzują liczne wzniesienia i obniżenia terenu. W części środkowej obszar ten przecięty jest przez wyraźnie zaznaczającą się rynnę glacialną jezior (np. jezioro Włókna czy jezioro Brzeźno).
- obszar południowo – wschodniej części gminy wchodzący w skład Równiny Gnieźnieńskiej, wzniesiony na wysokość 96-115 m.n.p.m., rozcięty rynną glacialną, w której dnie płynie rzeka Mała Wełna.

1.2.5. Działalność gospodarcza

Zgodnie z danymi GUS w gminie Skoki ilość zarejestrowanych w 2014 roku podmiotów gospodarki narodowej wynosiła 757, z czego zdecydowana większość należała do sektora prywatnego. Analizując lata 2011-2014 stwierdza się trend wzrostowy.

Tab. 2 Ilościowy wykaz podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, z terenu gminy Skoki

Lp.	Rodzaj sektora własnościowego	2011	2012	2013	2014
1	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	699	715	749	757
2	Sektor publiczny – ogółem	13	13	13	12
3	Sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	11	11	10

¹ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Skoki

Lp.	Rodzaj sektora własnościowego	2011	2012	2013	2014
4	Sektor prywatny - ogółem	686	702	736	754
5	Sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	594	605	629	630
6	Sektor prywatny – spółki handlowe	19	21	32	37
7	Sektor prywatny – spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	4	4	4	4
8	Sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	3
9	Sektor prywatny - fundacje	1	1	1	1
10	Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	22	22	23	23

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W 2014 roku zdecydowana większość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zajmowała się budownictwem (Sekcja F) oraz handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (Sekcja G).

60 podmiotów gospodarczych swą działalność ujęło w Sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe; 51 w Sekcji S i T – Podstawowa działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; 44 w sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; 45 w sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa.

Najmniej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w Sekcji E - Dostawy wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, Sekcji O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne oraz w Sekcji R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. Łącznie w ww. sekcjach ujawniono 30 podmiotów.

Na początku 2017 roku liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Skoki wyniosła 568.

1.2.6. Gospodarka rolna

Bonitacja gleb jest systemem ich podziału według kryterium jakości, określonych ze szczególnym uwzględnieniem cech morfologicznych i fizycznych, takich jak: położenie gleby, głębokość poziomu próchnicznego, barwa i struktura, skład mechaniczny poszczególnych poziomów, przepuszczalność podłoża, stosunki wodne. Wyróżnia się następujące klasy gleb pod gruntami ornymi.

➤ Gleby klasy I – *gleby orne najlepsze*. Są to: czarnoziemy, rędziny kredowe, gleby brunatne (tylko te bogate w próchnicę), mady. Są to gleby najbardziej zasobne w składniki pokarmowe, łatwe do uprawy (przewiewne, ciepłe, nie zaskorupiające się).

- Gleby klasy II – *gleby orne bardzo dobre*. Mają skład i właściwości podobne (lub nieco gorsze) jak gleby klasy I, jednak położone są w mniej korzystnych warunkach terenowych co powoduje, że plony roślin uprawianych na tej klasie gleb, mogą być niższe niż na glebach klasy I.
- Gleby klasy III (a i b) – *gleby orne średnio dobre*. Gleby brunatne, gleby bielcowe. W porównaniu do gleb klas I i II, posiadają gorsze właściwości fizyczne i chemiczne. Odnaczają się dużym wahaniami poziomu wody w zależności od opadów atmosferycznych. Na glebach tej klasy można już zaobserwować procesy ich degradacji.
- Gleby klasy IV (a i b) – *gleby orne średnie*. Plony roślin uprawianych na tych glebach są wyraźnie niższe niż na glebach klas wyższych, nawet gdy utrzymywane są one w dobrej kulturze rolnej. Gleby te są bardzo podatne na wahania poziomu wód gruntowych.
- Gleby klasy V – *gleby orne słabe*. Do tej klasy należą gleby kamieniste lub piaszczyste o niskim poziomie próchnicy. Są ubogie w substancje organiczne. Do tej klasy zaliczmy również gleby orne słabe położone na terenach niezmeliorowanych albo takich, które do melioracji się nie nadają.
- Gleby klasy VI - *gleby orne najslabsze*. Próba uprawy roślin na glebach tej klasy niesie ze sobą duże ryzyko uzyskania bardzo niskich plonów. Wyróżnia się klasę VIz nadającą się tylko do zalesienia. Posiadają bardzo niski poziom próchnicy.

Użytki rolne stanowią aż 56,5% powierzchni gminy Skoki, z czego grunty orne 46%.

Analizując strukturę gleb na terenie gminy Skoki pod względem jakościowym stwierdza się, że największy udział stanowią gleby klasy IVa, zajmujące około 30% powierzchni gruntów ornych, gleby klasy IVb zajmujące około 13% powierzchni gruntów ornych oraz gleby klas V i VI zajmujące łącznie 45% powierzchni gruntów ornych.

Na obszarze gminy Skoki nie występują gleby klasy bonitacyjnej I, zaś do II klasy zakwalifikowano jedynie 2,2 ha położone na terenie obrębu geodezyjnego Stawiany. Kompleksy o najslabszym potencjale agroekologicznym występują na terenach wsi: Rejowiec, Sławica i Niedźwiedziny.

Tab. 3 Podział gruntów ornych ze względu na klasę bonitacji, uwzględniając obręby geodezyjne gminy Skoki

Lp.	Obręb	Grunty orne [ha]							Razem
		II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	
1	Bliżyce			41,5	23,7	243	67,7	30,4	406,3
2	Brzeźno			10,7	42,4	101	88,8	22,2	265,1
3	Budziszewice				55,6	68,7	86,6	78,1	289
4	Chociszewo		5,7	17,1	120,8	18,6	51,5	17,3	231
5	Glinno		15,9	27,2	76,3	68,4	135,4	153,3	476,5
6	Grzybowo			36	146,2	18,7	56,8	42,3	300
7	Jabłkowo		14,4	96,8	286,6	20,5	167,8	68,6	654,7
8	Jagniewice		18,5	44,2	87,5	4	26,1	3,4	183,7
9	Kakulin			7,4	139,6	77,7	83,1	89	396,8

10	Kuszewo		6,3	6,7	213,1	35	85,8	7,7	354,6
11	Lechlin		33,9	45,4	231,8	35,4	137	41,1	524,6
12	Losiniec		1,3	10,1	96	72,2	119,3	309,9	608,8
13	Niedźwiedziny				1,5	0,7	76,3	216,6	295,1
14	Potrzeznowo		2,3	44,1	248,9	240,3	245,5	210,8	991,9
15	Pomarzanki		1,5	4,1	170,2	18,2	168,2	42,1	404,3
16	Raczkowo		47,8	52,2	152,5	11,2	62,9	17,6	344,2
17	Rakojady				69,1	15,3	78,6	8,1	171,1
18	Rejowiec				1,3	10,8	75,3	246,8	334,2
19	Rościno			9,8	113,6	67,1	43,4	50,9	284,8
20	Roszkowo		7,6	21,2	47,9	100,3	88,9	146,5	412,4
21	Sławica						6,9	81,4	88,3
22	Stawiany	2,2	32,2	63	194,3	164,6	222,4	130,8	809,5
23	Szczodrochowo				0,9	9,9	49,1	71,11	131,01
24	Wysoka			1,2	105,6	51,7	56,9	15,7	231,1
25	m. Skoki			2	13	18	77	310	420

Źródło: UMiGS

Według powszechnego spisu rolnego z 2010 roku, w gminie Skoki funkcjonuje 417 gospodarstw rolnych. Średnia użytków rolnych to 17,95 ha. Przeważają gospodarstwa rolne do 15ha, które stanowią 72,18% ogółu gospodarstw.

Tab. 4 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych

	2002	2010
Gospodarstwa ogółem		
do 1 ha włącznie	309	62
powyżej 1 ha	414	355
Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą		
do 1 ha włącznie	309	43
powyżej 1 ha	414	337

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 i 2010 roku

1.2.7. Sieć gazownicza

Zgodnie z informacjami Polskiej Spółki Gazownictwa 3,98% terenu gminy Skoki jest zgazyfikowana. Miejscowości, w których są świadczone usługi dystrybucji gazu paliwowego to: Skoki, Antoniewo (zakład wychowawczy), Lechlin, Potrzeznowo, Roszkowo, Roszkówko i Rościno.

Przez teren gminy Skoki przebiega trasa tranzytowego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 1400 o ciśnieniu roboczym 8,4 Mpa wraz z przewodem światłowodowym relacji: Jamał – Europa Zachodnia. Gazociąg na terenie gminy ma długość 9,2 km i ułożony jest na głębokości 1,1 - 1,5 m. Trasę jego przebiegu wytyczono uwzględniając wymagania

niezawodności gazociągu, przy założeniu minimalizacji wpływu na środowisko, zarówno w okresie prowadzenia robót budowlano – montażowych, jak i w czasie eksploatacji.

1.2.8. Infrastruktura transportowa

Gmina Skoki posiada dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie (numer 196 i 197) oraz 22 drogi powiatowe, o łącznej długości 104,275km.

Tab. 5 Wykaz dróg na terenie gminy Skoki

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi
Drogi wojewódzkie		
1	196	Poznań – Murowana Goślina - Wągrowiec
2	197	Sława Wlkp. – Rejowiec – Kiszkowo - Gniezno
Drogi powiatowe		
1	1651P	Roszkowo - Łosiniec – granica gminy
2	1652P	Roszkowo (droga wojewódzka 196) – granica gmina
3	1653P	Skoki – Rościnnio – Lechlin - Roszkowo
4	1654P	Skoki – Rakojady – Kakulin – Kuszewo – granica gminy
5	1655P	Skoki – Raczkowo - Jabłkowo
6	1656P	Skoki – Glinno – Jagniewice – droga powiatowa 1698P
7	1657P	Glinno – Bliżyce – Wysoka – Pawłowo Skockie
8	1658P	Wysoka – granica gminy
9	1659P	Rejowiec Stawiany – Pawłowo Skockie
10	1660P	Sławica – Niedźwiedziny – Dzwonowo – granica gminy
11	1657P	m. Skoki, ul. Ciastowicza
12	1672P	m. Skoki, ul. Dworcowa
13	1673P	m. Skoki, ul. Kazimierza Wielkiego
14	1674P	m. Skoki, ul. Parkowa
15	1675P	m. Skoki, ul. Rościńska
16	1676P	m. Skoki, ul. Topolowa
17	1677P	m. Skoki, ul. Zamkowa
18	1698P	granica gminy – Kuszewo – Jabłkowo – granica gminy
19	1700P	(Płaskowo) granica gminy Skoki - granica pow. gnieźnieńskiego (Michalcza)
20	2034P	granica gminy - Skoki

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

21	2393P	(Głębocek) gr. pow. wągrowieckiego - gr. pow. poznańskiego (Dąbrówka Kościelna)
22	2397P	granica gminy - Skoki
Drogi gminne		
1	220534	granica gminy – Kakulin - Raczkowo
2	224501	granica gminy 0 Lechlin Huby – droga gminna 224515
3	224505	droga gminna 224504 – Lechlin
4	224506	droga wojewódzka nr 196 - Lechlin
5	224507	granica gminy – Lechlinek - Łosiniec
6	224508	droga wojewódzka nr 196 - Lechlinek
7	224509	droga powiatowa nr 1651P - Łosiniec
8	224510	Grzybowo - Grzybowice
9	224511	Grzybowice - Lechlin
10	224512	Łosiniec – Roszkowo - Rakojady
11	224513	Łosiniec – granica gminy – Chociszewo - Rakojady
12	224514	Grzybowo - Lechlin
13	224515	Grzybowo - Rościno
14	224516	droga woj. nr 196 – Roszkówko – droga woj. nr 196
15	224517	Kakulin – Jabłkowo - Pomarzanki
16	224518	Jabłkowo – Pomarzanki – granica gminy
17	224519	Potrzezanowo – droga powiatowa numer 2397P
18	224520	Potrzezanowo – Potrzezanowo ul. Smolarki
19	224521	Potrzezanowo – droga powiatowa numer 2397P
20	224522	Potrzezanowo – Potrzezanowo ul. Włókna
21	224523	Potrzezanowo – Sława Wielkopolska
22	224523S	Potrzezanowo – Sława Wielkopolska
23	224524	Karolewo – Szczodrochowo - Rejowiec
24	224525	Antoniewo – Rejowiec – Niedźwiedziny
25	224526	Sław Wlkp. – Szczodrochowo - Ignacewo - Stawiany
26	224527	Antoniewo – Niedarzyn - Bliżyce
27	224528	Bliżyce – Stawiany
28	224529	Raczkowo – Jagniewice - Bliżyce
29	224530	Raczkowo - Huby
30	224531	Jabłkowo- granica gminy
31	224532	Jabłkowo – granica gminy

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

32	224533	Pomarzanki – granica gminy
33	224534	Gozdowiec – Brzeźno – granica gminy – Sławica
34	224535	Brzeźno – granica gminy
35	224536	Stawiany – Młynki
36	224537	Niedźwiedziny – Dzwonowo
37	224538	Niedźwiedziny – Pawłowo Skockie
38	224539	Pawłowo Skockie – granica gminy
39	224540	Łosiniec
40	224541	Łosiniec
41	224542	Łosiniec
42	224543	Łosiniec
43	224544	Łosiniec
44	224545	Lechlin – Lechlinek
45	224546	Kakulin - Rakojady – Raczkowo
46	224547	Kakulin – droga gminna 224546
47	224548	Łosiniec – droga gminna 22454
48	224549	droga gminna 224549 - Grzybowice
49	224550	droga gminna 224528P – Wysoka
50	224551	Niedźwiedziny – droga powiatowa 1660P
51	226001	Skoki, ul. Akacyjowa
52	226001S	Skoki, ul. Akacyjowa
53	226002	Skoki, ul. Bliska
54	226003	Skoki, ul. Boczna
55	226004	Skoki, ul. Brzozowa
56	226005	Skoki, ul. Dąbrowskiego
57	226006	Skoki, ul. Dojazd
58	226007	Skoki, ul. Dolna
59	226008	Skoki, ul. Falista
60	226009	Skoki, ul. Głowackiego
61	226010	Skoki, ul. Górna
62	226011	Skoki, ul. Graniczna
63	226012	Skoki, ul. Jana Pawła II
64	226013	Skoki, ul. Jarzębinowa
65	226014	Skoki, ul. Jesionowa
66	226015	Skoki, ul. Jodłowa

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

67	226016	Skoki, ul. Kasztanowa
68	226017	Skoki, ul. Klonowa
69	226018	Skoki, ul. Kościelna
70	226019	Skoki, ul. Kościuszki
71	226019S	Skoki, ul. Kościuszki
72	226020	Skoki, ul. Krańcowa
73	226021	Skoki, ul. Kręta
74	226021S	Skoki, ul. Kręta
75	226022	Skoki, ul. Krótka
76	226023	Skoki, ul. Leśna
77	226024	Skoki, ul. Łąkowa
78	226025	Skoki, ul. Mickiewicza
79	226026	Skoki, ul. Ogrodowa
80	226027	Skoki, ul. Okrężna
81	226028	Skoki, ul. Osiedlowa
82	226029	Skoki, ul. Piaskowa
83	226030	Skoki, Plac Kościelny
84	226031	Skoki, Plac Powstańców Wielkopolskich
85	226032	Skoki, Plac Strażacki
86	226033	Skoki, ul. Podgórna
87	226034	Skoki, ul. Pogodna
88	226035	Skoki, ul. Polna
89	226035S	Skoki, ul. Polna
90	226035T	Skoki, ul. Polna
91	226035U	Skoki, ul. Polna
92	226035W	Skoki, ul. Polna
93	226035Y	Skoki, ul. Polna
94	226036	Skoki, ul. Poprzeczna
95	226037	Skoki, ul. Przylesie
96	226038	Skoki, ul. Rynkowa
97	226039	Skoki, ul. Sienkiewicza
98	226040	Skoki, ul. Słowackiego
99	226041	Skoki, ul. Sosnowa
100	226042	Skoki, ul. Strumykowa
101	226043	Skoki, ul. Świerkowa

102	226044	Skoki, ul. Wągrowiecka
103	226044S	Skoki, ul. Wągrowiecka
104	226045	Skoki, ul. Wąska
105	226046	Skoki, ul. Wczasowa
106	226047	Skoki, ul. Wodna
107	272529	granica gminy – Budziszewice - Potrzeźnowo
108	272530	granica gminy - Potrzeźnowo
109	272531	granica gminy - Potrzeźnowo
110	318027	granica gminy – Budziszewice – granica gminy
111	318045	granica gminy - Sławica

Źródło: UMiGS

Przez teren gminy Skoki przebiega jednotorowa linia kolejowa numer 356, łącząca Skoki z sąsiadującymi miastami i gminami. Stacje kolejowe zlokalizowane są w miejscowościach: Sława Wielkopolska, Skoki i Roszkowo.

Na terenie gminy znajduje się nieczynna linia kolejowa numer 385, relacji Skoki – Janowiec Wielkopolski oraz częściowo czynna linia numer 377 relacji Sława Wielkopolska – Gnieźno, czynna na odcinku Rejowiec (Baza Paliw nr 4) – Gnieźno.

Publiczny transport zbiorowy dla mieszkańców gminy zapewnia także PKS Spółka z o.o. w Pile oraz podmioty prywatne.

1.2.9. Turystyka

Położenia wśród jezior oraz znaczna lesistość terenu gminy Skoki sprzyja jej funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Największe skupiska zabudowy letniskowej indywidualnej występują w pobliżu jezior w miejscowościach: Potrzeźnowo, Grzybowo, Rościno, Sławica oraz Skoki (ul. Polna). Na terenie gminy zlokalizowane są 4 rodzinne ogrody działkowe oraz 2 stowarzyszenia, o łącznej ilości ok. 970 działek:

- Rodzinny Ogród Działkowy „Semafor” w Szczodrochowie,
- Rodzinny Ogród Działkowy „Maciejak” w Potrzeźnowie,
- Rodzinny Ogród Działkowy „Morena” w Potrzeźnowie,
- Rodzinny Ogród Działkowy „Jedność” w Skokach,
- Stowarzyszenie Ogrodowe „Sława”,
- Stowarzyszenie Rodzinnego Ogrodu Działkowego im. H. Cegielskiego w Skokach.

Bazę noclegową stanowią przede wszystkim gospodarstwa agroturystyczne w miejscowościach: Potrzeźnowo, Pawłowo Skockie, Jabłkowo, Łosiniec, Bliżyce, Antoniewo, Rościno, Grzybowice, Wysoka oraz Skoki. Ich uzupełnieniem są miejsca noclegowe w Archidiecezjalnym Domu Rekolekcyjnym w Rościnnie oraz na terenie Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Antoniewie, a także w Dworku pod Złotą Podkową w Skokach czy Gościńcu Winnica w Sławicy.

Różnorodność terenu, piękne okoliczne zabytki i ciekawa przyroda sprawiają, że obszar gminy Skoki jest terenem o dużych wartościach przyrodniczych, kulturowych i naukowo-dydaktycznych, nadającym się na wycieczki piesze, rowerowe i samochodowe.

1.2.9.1. Samochodowy Szlak Kościołów Drewnianych Wokół Puszczy Zielonka

Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka został opracowany z myślą o turystyce samochodowej i korzysta z istniejącej sieci dróg. Jego celem jest, oprócz umożliwienia zapoznania się z dziedzictwem drewnianej architektury, zwiększenie starań o ich zachowanie w naturalnej postaci i jednocześnie podkreślenie związku z naturalnym surowcem - drewnem, pochodzącym z Puszczy Zielonka. Na terenie gminy Skoki znajdują się cztery świątynie, wchodzące w skład szlaku:

- Modrzewiowy kościół w Rejewcu z 1626r. pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa. Ufundowany przez wnuka poety Mikołaja Reja, Andrzeja – polityka i zaufanego dworzanina króla Władysława IV jako zbór protestancki polskiej kalwińskiej szlachty. W kruchcie zachowały się liczne blachy z XVII-XVIII w., ozdobione polskimi herbami, zapewne zdjęte ze szlacheckich trumien po ceremonii pogrzebowej. W 1945r. zbór przejęła parafia w Dąbrówce Kościelnej, stając się tym świątynią katolicką, do której sprowadzono barokowy ołtarz z kolegiaty w Kruszwicy, a od 1976r. jest to samodzielna parafia.
- W Skokach znajduje się trójnawowy kościół pod wezwaniem św. Mikołaja w konstrukcji szachulcowej, z dwiema wieżami od zachodu i dwiema łozami kolatorskimi przy prezbiterium, o pięknym rokokowych balustradach. Ściany przetrwały do lat 2005-2006, kiedy to wymieniono je na pieczołowicie skonstruowane kopie. Wyposażenie wnętrza pochodzi w przeważającej części z XIX i XX w. Wcześniejsza jest m.in. marmurowa płyta nagrobna Zofii Latańskiej, żony Andrzeja Reja.
- W Raczkowie stoi drewniany kościół wzniesiony w 1780-1782 latach pod wezwaniem Wszystkich Świętych. Do najważniejszych dzieł sztuki należą dwa krucyfiksy, jeden, półludowy zapewne z XVII w., znajdujący się w ołtarzu głównym. Drugi, monumentalny, całkowicie pozłacany, pochodzi z XVII w., stoi na belce tęczowej wraz z figurami Matki Boskiej i św. Jana.
- Czwartym drewnianym kościołem jest kościół w Jabłkowie pod wezwaniem św. Michała Archaniola, którego ściany w obecnej postaci stoją od 1754 roku. Wnętrze kościoła zdobią rokokowe ołtarze, w tym bardzo oryginalny ołtarz główny z rzadkim przedstawieniem dziewięciu chórów anielskich i obraz św. Michała Archaniola walczącego z szatanem².

1.2.9.2. Szlaki rowerowe

² www.gmina-skoki.pl

Na terenie gminy Skoki znajduje się ponad 100km oznakowanych szlaków rowerowych, wyposażonych w infrastrukturę turystyczną, wchodzących w system szlaków rowerowych „Puszcza Zielonka”.

Podstawowy układ tras rowerowych Puszczy Zielonka stanowią dwa pierścienie:

- Duży Pierścień Rowerowy (DPR), mający swój umowny początek w Czerwonaku. Dalej prowadzi przez Dąbrówkę Kościelną, Niedźwiedziny, Sławicę, Brzeźno, Pacholewo i Uchorowo. W Starczanowie łączy się z Małym Pierścieniem Rowerowym. Jego długość to 51,7 km. Oznakowanie szlaku: czarny rower na niebieskim tle,
- Mały Pierścień Rowerowy (MPR), którego trasa nie biegnie przez teren gminy Skoki.

Pierścienie rowerowe uzupełnione są dwunastoma trasami łącznikowymi od R-1 do R-12. Trasa szlaku R-9 (o długości 45,5km) prawie w całości przebiega przez teren gminy Skoki. Prowadzi z Niedźwiedzin przez Rejowiec, Stawiany, Raczkowo do Skoków i dalej przez Potrzezanowo, Budziszewice, Słomowo do Pacholewa.

Przez teren gminy Skoki (na odcinku ok. 40km) przebiega Cysterski Szlak Rowerowy w północnej Wielkopolsce. Wytoczona trasa łączy obiekty i miejsca historycznie związane z pobytem Cystersów w północnej części wielkopolskiej ziemi od początku XII w.

1.2.9.3. Turystyka piesza

Przez teren gminy Skoki przebiega czerwony i niebieski szlak pieszy, czarny szlak łącznikowy oraz szlak św. Jakuba.

1.2.10. Wody powierzchniowe

1.2.10.1. Rzeka Mała Welna

Jest głównym ciekim wodnym przepływającym przez teren gminy Skoki (długość rzeki na terenie gminy wynosi ok. 25km). Istnieją rozbieżności w określeniu, który z rowów uznać za źródło rzeki: według IMiGW w Poznaniu okolice przysiółka Chwałkówko (ok. 6 km na południe od Łubowa), natomiast Rejonowy Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Gnieźnie wskazuje obszar pomiędzy wsiami Strychowo i Rzegnowo, ok. 7 km na zachód od Gniezna. Mała Welna stanowi lewy dopływ rzeki Welny, wpływa do niej w 29,4km w miejscowości Rogoźno.

Do rzeki na terenie gminy wpadają trzy ciekі podstawowe:

- Kanał Dzwonowski – o długości ok.13 km. Bierze początek w okolicach Dąbrówki Kościelnej. Odwadnia okoliczne podmokłe tereny. Prowadzi wody do Jez. Dzwonowskiego i dalej do systemu połączonych jezior: Księżę i Gackie. Po przepłynięciu przez jez. Maciejak wpływa do Małej Welny.
- Kanał Płaskowo – Pomarzany – o długości ok. 10 km wpływa na teren gminy Skoki z gminy Mieścisko i płynie poprzez wieś Pomarzanki, dalej granicą wsi Pomarzanki -

Jabłkowo, następnie granicą pomiędzy Skokami, a Kłęckiem. Na terenie wsi Jagniewice wpada do rzeki Małej Welny. Kanał ten przepływa przede wszystkim przez grunty orne, odbiera wodę z sieci drenarskiej.

➤ Kanał Roszkowo – Popowo – o długości ok. 7,5km wpływa na teren gminy Skoki z terenu gminy Mieścisko i płynie przez grunty wsi Chociszewo (na granicy z gminą Mieścisko), Roszkowo, Roszkówko przez Jezioro Rościńskie do rzeki Małej Welny. Jest odbiornikiem wody z rowów szczegółowych oraz sieci drenarskiej wsi Chociszewo, Roszkowo, Roszkówko, Łosiniec, Lechlinek, Lechlin i Rościnnno. Kanał ten w znacznej części przebiega przez grunty orne i łąki.

1.2.10.2. Jeziora

Na terenie gminy Skoki dominują jeziora rynnowe, pochodzenia polodowcowego:

➤ Jezioro Antoniewskie – jezioro nieużytkowane rekreacyjnie, o słabo rozwiniętej linii brzegowej. Położone na południowy wschód od Skoków.

➤ Jezioro Borowe – o powierzchni 2,7ha, przez które przepływa Kanał Dzwonowski. Jezioro użytkowane rekreacyjnie – wzdłuż zachodniego brzegu usytuowana jest zabudowa letniskowa.

➤ Jezioro Brzeźno – o powierzchni 24,3ha stanowi płytki zbiornik o słabo rozwiniętej linii brzegowej. Od południowego wschodu doprowadzane są do niego wody z jezior Gackiego i Dzwonowskiego, natomiast odprowadzane w kierunku jeziora Włókna. Zbiornik o bardzo dużej podatności na degradację.

➤ Jezioro Czarne (Karolewskie) – o powierzchni 11,6ha usytuowane jest na południe od Skoków, w kompleksie lasów, użytkowane rekreacyjnie,

➤ Jezioro Maciejak (Poznańskie) – położone jest na południowy – zachód od miasta Skoki, zajmuje powierzchnię 62ha. Średnia głębokość jeziora wynosi 3,1m, maksymalna 6,8m. Zbiornik posiada wydłużony kształt, a ponad 60% linii brzegowej porośnięta jest przez roślinność wynurzona (m.in. Trzcinę pospolitą, Pałkę szerokolistną, Tatarak zwyczajny, Oczeret jeziorny). Na terenie zlewni znajdują się jeszcze trzy inne jeziora: Lipka, Liskówka, Jeziorko.

➤ Jezioro Lipka – o powierzchni 12,5ha, położone jest na południowy – zachód od miasta Skoki, otoczone drzewami od strony wschodniej. Zlewnia bezpośrednia jeziora ma powierzchnię 0,38m².

➤ Jezioro Liskówka – powstałe z wypłykania jeziora Maciejak, zajmuje powierzchnię 1,2ha. Jest to zbiornik przepływowy, o maksymalnej głębokości 4,6m. Brzeg od strony południowej otoczony jest ścianą lasu, od strony północno - zachodniej przylega do kompleksu działek rekreacyjnych.

- Jezioro Jeziorko – podobnie jak jezioro Liskówka powstało z wypłyenia i zarastania jeziora Maciejak. Zajmuje powierzchnię 6 ha, a jego maksymalna głębokość wynosi 3,1m. Zbiornik otoczony jest w całości kompleksem leśnym.
- Jezioro Włókna – jest jeziorem przepływowym zasilanym przez Kanał Dzwonowski oraz rów wpływający od strony północno – wschodniej. Zbiornik o powierzchni 74,4ha i maksymalnej głębokości 7,5m. Kształt jeziora jest wydłużony, nieregularny, z silnym przewężeniem w połowie długości misy. Brzeg północno – wschodni jeziora jest wysoki, o stopniu nachylenia dochodzącym nawet do 30%.
- Jezioro Rościńskie (Skockie) – zbiornik o powierzchni 77ha i maksymalnej głębokości 5,5m. Położony między drogą wojewódzka Poznań – Wągrowiec, a drogą powiatową Skoki – Rościno. Kształt jeziora jest nieregularny, z wyraźnym przewężeniem w centralnej części. Jest to zbiornik przepływowy, w części południowej zasilany przez rzekę Małą Welnę, w północnej przez kanał Roszkowo – Popowo Kościelne oraz ciek o charakterze rowów melioracyjnych. Jezioro o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wpływie zlewni, niestratyfikowane.
- Jezioro Lechlin Północny – zbiornik o powierzchni 3,7ha, którego dopływ stanowią dwa cieki o charakterze melioracyjnym.
- Jezioro Lechlin Południowy (Lechlińskie) – zbiornik o wydłużonym kształcie, zajmujący powierzchnię 8,4 ha, o średnio rozwiniętej linii brzegowej.

1.2.11. Walory kulturowe

Do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego zostały wpisane m. in. zespoły dworskie i pałacowe oraz kościoły zlokalizowane na terenie gminy Skoki.

➤ Antoniewo

Zespół zakładu wychowawczego, obecnie Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Janusza Korczaka, wpisany do rejestru zabytków pod numerem 292/Wlkp./A (z dnia 11 kwietnia 2006 roku). W skład zespołu wchodzi: szkoła i obecny budynek administracji, trzy budynki internatowe, dom nauczycieli, budynek mieszkalny, budynek gospodarczy oraz główna brama wjazdowa.

➤ Brzeźno

Grodzisko wpisane do rejestru zabytków 1986 roku, pod numerem 2055/A.

➤ Chociszewo

Park z drugiej połowy XIX wieku, ustanowiony zabytkiem 7 grudnia 1984 roku (numer: 1981/A).

➤ Glinno

Zespół dworski z pierwszej połowy XIX wieku, na który składa się: dwór (numer rejestrowy 253/A, ustanowiony zabytkiem 29 października 1968 roku) oraz park (numer rejestrowy 2167/A, ustanowiony zabytkiem 26 października 1988 roku).

➤ Jabłkowo

Drewniany kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła z 1754 roku, o numerze rejestrowym 2537/A ustanowiony zabytkiem 31 grudnia 1958 roku oraz Zespół dworski z pierwszej połowy XIX-XX (numer rejestrowy 2106/A z 28.10.1986 roku). W skład ww. obiektu wchodzi: dwór, park, oficyna, kapliczka, ruiny lodowni i brama wjazdowa.

W ewidencji zabytków widnieje także Cmentarzysko Kultury Łużyckiej (numer rejestrowy 1656/A).

➤ Jagniewice

Zespół dworski (dwór i park) z XIX-XX wieku. Obiekt wpisany do rejestru zabytków 15 czerwca 2000 roku - numer rejestrowy 32/Wlkp./A.

➤ Lechlin

Kościół parafialny p.w. św. Stanisława (1839-40) – numer rejestrowy 1015/A z 11.03.1970 roku oraz Zespół dworski z pierwszej połowy XIX wieku tj.: dwór (numer rej.:1013/A z 11.03.1970) i park (numer rej.:2005/A z 7.06.1985).

➤ Pawłowo Skockie

Zespół dworski z połowy XIX wieku, w skład którego wchodzi dwór i park. Obiekty figurują w rejestrze zabytków pod numerem 2105/A (ustanowione 3 marca 1986 roku).

➤ Pomarzanki

Park z przełomu XIX/XX wieku (numer rejestrowy 2023/A z 11.09.1985 roku).

➤ Raczkowo

Kościół drewniany p.w. Wszystkich Świętych z 1780 roku, o numerze rejestrowym 2461/A (ustanowiony 14.10.1933 roku).

➤ Rejowiec

Drewniany Kościół Rzymsko - Katolicki p.w. Serca Jezusa oraz drewniana dzwonnica. Obiekty ustanowione zabytkami 16 lipca 1970 roku, pod numerem 1161/A.

➤ Roszkowo

Pałac z pierwszej połowy XIX wieku (numer rejestrowy 1094/A z 29.04.1970 roku).

➤ Rościno

Zespół pałacowy (pałac, park) z końca XIX wieku – numer rejestrowy 2234/A z 22.05.1992 roku.

➤ Skoki

Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja Biskupa z 1737 roku (numer rejestrowy 1162/A z 16.07.1970) oraz Kościół ewangelicki, obecnie Rzymsko -Katolicki p.w. Apostołów Piotra i Pawła z 1855-56 roku (numer rejestrowy 2627/A z 31.08.1997). Zabytkiem ustanowiono także Zespół pałacowy (pałac, park) z drugiej połowy XIX wieku (numer rejestrowy 1728/A z 29.04.1975 roku).

➤ Stawiany

Zespół pałacowy z drugiej połowy XIX wieku: pałac (numer rejestrowy 1512/A z 11.04.1974 roku, park (numer rejestrowy 2012/A z 12.08.1985 roku), spichlerz folwarczny z 1860 roku (numer rejestrowy 1544/A z 04.07.1974 roku).

W gminnej ewidencji zabytków Miasta i Gminy Skoki ujęto niespełna 140 obiektów. Wpisy dotyczą zespołów folwarcznych, zespołów dworskich i pałacowych, zespołów kościołów, parków i cmentarzy, szkół, leśniczówek, poczty, a także obiektów gospodarczych i przemysłowych (m.in. młyn, dworce kolejowe, spichlerze). W większości jednak do gminnej ewidencji zabytków wpisano obiekty zabudowy mieszkaniowej.

1.2.12. Fauna i flora

Fauna leśna w obszarze gminy Skoki jest stosunkowo bogata. Grupę zwierząt łownych reprezentują jelenie, daniiele, sarny i dziki. Ze zwierzyny drobnej obserwuje się lisy, zające, kuny, borsuki, piżmaki, jenoty, bażanty, kuropatwy, słonki, kaczki, czaple, łyski. Teren gminy zamieszkują także typowe gatunki ptaków związane z krajobrazem rolniczym jak np. bocian biały, pliszka. Można również spotkać zające, wiewiórki, żmije, zaskrońce, wydry, bobry, bociany czarne, bieliki, orliki, rybołowy, kormorany, dudki, pijawki lekarskie i wiele innych gatunków.

Przez obszar gminy Skoki przebiegają wschodnie granice naturalnego występowania buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica* L.), klona jawora (*Acer pseudoplatanus* L.) i jarzębu brekini (*Sorbus torminalis*). Sporo też jest starych drzewostanów. Niektóre mają nawet ponad 150 lat. Poza zbiorowiskami leśnymi, roślinność nieleśna gminy pełni ważną funkcję przyrodniczą. Szczególną rolę odgrywają zbiorowiska łąkowe, torfowe i szuwarowe w dolinach rzek, przede wszystkim rzeki Małej Wełny i Kanału Dzwonowskiego oraz roślinność przywodna jezior licznie tu występujących. W trosce o nie część obszaru gminy została objęta różnymi formami ochrony, np. Park Krajobrazowy („Puszcza Zielonka”), pomniki przyrody czy użytki ekologiczne.

Uzupełnieniem w/w zespołów roślinności naturalnej jest urządzona roślinność parków, skwerów, zieleńców, cmentarzy, ogrodów na działkach rekreacyjnych oraz liczne zadrzewienia przywodne, śródpolne i przydrożne. W otwartym krajobrazie rolniczej części gminy pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo-estetyczną, ale przede wszystkim ekologiczną, korzystnie wpływając na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego.

W skali kraju i województwa gmina Skoki wyróżnia się wysokim stopniem lesistości, tj. 35,5 % (GUS 2012). Ponadto na gruntach rolnych licznie występują zadrzewienia.

Lasy Państwowe administrowane są przez dwa Nadleśnictwa: Łopuchówko (RDLP Poznań) i Durowo (RDLP Piła). Przez obszar gminy przebiega granica pomiędzy tymi nadleśnictwami, która jednocześnie wyznacza terytorialną granicę pomiędzy Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Poznaniu i Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Pile. Oba nadleśnictwa charakteryzują się dużym rozproszeniem kompleksów leśnych liczących ponad 100 dla każdej jednostki z osobna.

Według obowiązującego podziału Polski na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne (T. Trampler i inni, 1990), lasy i grunty nieleśne Nadleśnictwa Łopuchówko i Durowo znajdują się na terenie następujących jednostek:

- Kraina Wielkopolsko-Pomorska (III),
- Dzielnic Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (III. 7),
- Mezonegion Pojezierza Wielkopolskiego (III. 7.b).

Charakterystyka przyrodniczo-leśna zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa Łopuchówko i Durowo opisana jest w opracowaniu T. Tramlera i A. Kliczkowskiej (*Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych*, 1990). Według tej pracy obszary leśne omawianych nadleśnictw leżą w zasięgu dzelnicy Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Dzielnic Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (III. 7) leży w centralnej części Krainy III. Obejmuje ona rozległy sandr z elementami rzeźby glacialnej opadający wyraźną krawędzią ku pradolinie Warty. Rzeźba terenu tej dzelnicy to głównie rozległe obszary sandrowe zbudowane z piasków nanoszonych przez wody fluwioglacialne zlodowacenia bałtyckiego. Jest to typowy region rolniczo-leśny, z licznym udziałem jezior i rzek. Panującym powierzchniowo typem siedliskowym lasu omawianej dzelnicy jest BMśw – 30,3 %, następnie Bśw – 25,3 % i LMśw – 21,4 %. Charakterystyka siedlisk leśnych przedstawia się następująco:

- Bór Mieszany świeży (BMśw) - występuje na glebach typu bielcowego oglejonych lub rdzawych wytworzonych z piasków i żwirów akumulacji wodnolodowcowej, piasków rzecznych tarasów akumulacyjnych, bądź piasków akumulacji lodowcowej. Siedliska boru mieszanego świeżego mogą występować w wariancie umiarkowanie świeżym bez wyraźnego wpływu wody gruntowej na siedlisko oraz w wariancie silnie świeżym pod słabym wpływem wody gruntowej. W runie dominuje borówka czernica, ale spotyka się tu znacznie więcej roślin zielnych oraz paproci. Główny gatunek drzewostanu to sosna oraz towarzyszy jej świerk. Domieszkę tworzą m.in. buk, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, modrzew, brzoza, jodła i lipa drobnolistna. Od boru świeżego odróżnia bór mieszany świeży obecność konwalijki dwulistnej, a także konwalii majowej oraz szczawika zajęczego.
- Bór świeży (Bśw) – siedlisko umiarkowanie ubogie, słabo uwilgotnione, występuje na glebach bielcowych, głównie wytworzonych z piasków luźnych. Poziom wód gruntowych występuje poniżej 2 m. Odczyn gleby jest silnie kwaśny (pH 3,5-4). Żyzność uznaje się jako niską. Runo tworzą mchy (szczególnie w młodych drzewostanach) oraz borówka czernica, a

także (w starszych lub w młodszych drzewostanach, ale silniej prześwietlonych) krzewinki - wrzos, borówka brusznica oraz wąskolistne kępkowe trawy (kostrzewa owcza). W niewielkich ilościach występują porosty krzaczkowate (chrobotki). W drzewostanie dominuje sosna, przeważnie III bonitacji z domieszką brzozy brodawkowatej. Niewielką domieszkę stanowi świerk i sporadycznie jodła. Podszycie krzewiaste jest słabo rozwinięte.

➤ Las Mieszany świeży (LMśw) - siedlisko średnio żyzne, dość wilgotne, będące pod wpływem słabym wód opadowych i gruntowych. Najczęściej występuje na glebach rdzawych właściwych i rdzawych bielicowych utworzonych na piaskach luźnych i słabogliniastych, niekiedy podścielone pyłem piaszczystym lub piaskiem gliniastym. Najczęściej są one pochodzenia wodnolodowcowego, zwałowego i trzeciorzędowego o niewielkiej zawartości węglanu wapnia. Niekiedy jednak ten typ lasu odróżnia się większą żyznością występującą na glebach opadowo-glejowych. Charakterystyczną formą próchnicy jest moder świeży lub moder-mull świeży. W drzewostanie gatunkami dominującymi w pułapie lasu są dąb bezszypułkowy III-IV bonitacji oraz sosna zwyczajna I-II bonitacji. Natomiast w niższych warstwach występuje często dąb szypułkowy. Gatunkami domieszkowymi są: brzoza brodawkowata, jarząb, kruszyna pospolita, trzmielina brodawkowata oraz często leszczyna.

Udział siedlisk suchych i świeżych wynosi 86,5 %, siedlisk wilgotnych – 9,6 %, 1,9 % siedlisk bagiennych i 2 % siedlisk łęgowych. Przeważają siedliska borowe – 59,8 %, co znajduje odzwierciedlenie w stosunkowo niskiej wartości potencjalnej produktywności – 5,83 m³ grubizny/ha/rok tj. 3,60 tony biomasy/ha/rok. Dominującym gatunkiem głównym jest sosna zajmująca 81,9 % powierzchni drzewostanów, przy współudziale dębu – 6,7 %, olchy – 4,6 %, brzozy – 4,4 % (pozostałe gatunki – łącznie 2,4 %).

1.3. Metodyka opracowania programu

Źródłem informacji na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska w gminie były m.in. dane uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy w Skokach, Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Skokach, Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz raporty o stanie środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu (WIOŚ).

Przeprowadzono również analizę dokumentów programowych, takich jak:

- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016 – 2020,
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Miasta i Gminy Skoki,
- Strategia rozwoju Miasta i Gminy Skoki na lata 2014-2020,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Skoki,
- Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Skoki na lata 2005-2012.

Przygotowanie Programu podporządkowano metodologii odpowiedniej dla planowania strategicznego, polegającej na:

- opracowaniu oceny aktualnego stanu środowiska,
- określeniu celów i działań priorytetowych oraz programów zadaniowych skoordynowanych z Programami ochrony środowiska wyższych szczebli administracyjnych,
- sprecyzowaniu uwarunkowań realizacyjnych Programu w zakresie rozwiązań prawnych, ekonomicznych, przestrzennych, społecznych wraz z kosztami ich realizacji,
- określeniu sposobów wdrażania i zasad monitorowania Programu.

1.4. Zawartość dokumentu

„Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020” składa się z 8 rozdziałów:

Rozdział 1 – Wstęp

Określa podstawę prawną opracowania, ogólną charakterystykę gminy oraz strukturę programu i metodykę prac nad nim.

Rozdział 2 – Założenia wyjściowe Programu

Rozdział ten zawiera uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne Programu.

Rozdział 3 – Stan środowiska w gminie Skoki

Rozdział ten opisuje jakość poszczególnych komponentów środowiska naturalnego. Przedstawiono m.in. możliwości wykorzystania energii z odnawialnych źródeł. Scharakteryzowano gospodarkę odpadami na terenie Miasta i Gminy Skoki.

Rozdział 4 – Priorytety ekologiczne gminy Skoki

Opisano formy ochrony przyrody, zieleń, lasistość oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i geologicznymi oraz ochronę powierzchni ziemi.

Rozdział 5 – Realizacja celów i strategia działań w poszczególnych obszarach priorytetowych

W rozdziale tym wyznaczono obszary priorytetowe, przypisano im cele i strategię działań.

Rozdział 6 – Instrumenty realizacji polityki ekologicznej

Przedstawiono mechanizmy prawno-ekonomiczne i finansowe realizacji Programu

Rozdział 7 – Kierunki działań systemowych

Opisano systemy zarządzania środowiskowego, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Przedstawiono rozwój badań i postęp techniczny jak również odpowiedzialność za szkody w środowisku. Opisano prowadzoną na terenie gminy edukację ekologiczną.

Rozdział 8 – Monitoring wdrażania Programu

Przedstawiono sposób realizacji Programu oraz wyznaczono wskaźniki monitorowania.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Dokumentem na szczeblu krajowym w zakresie ochrony środowiska jest przyjęta uchwałą numer 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 roku Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku” (M.P. z 2014 roku, poz. 469).

W *Strategii BElŚ* przedstawiono 3 główne cele:

➤ Cel 1.

Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, poprzez racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin; gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody; zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna; uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

➤ Cel 2.

Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię poprzez lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii poprzez poprawę efektywności energetycznej; zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych; modernizację sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowania do wprowadzenia energetyki jądrowej; rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy, wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich, rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.

➤ Cel 3.

Poprawa stanu środowiska poprzez zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki; racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne; ochronę powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki; wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych, promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016 – 2020 został przyjęty uchwałą nr XXII/580/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w dniu 26 września 2016. Przedstawia działania polityki ekologicznej regionu, wyznaczając następujące cele, w wyszczególnionych dziedzinach:

- a) ochrona klimatu i jakości powietrza – cele: dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: pyłu PM10, pyłu PM2,5; osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu; osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu; ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
- b) zagrożenie hałasem – cele: dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu; zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas,

- c) pola elektromagnetyczne – cel: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości,
- d) gospodarowanie wodami – cele: zwiększenie retencji wodnej województwa; ograniczenie wodochłonności gospodarki; osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód,
- e) gospodarka wodno-ściekowa - cele: poprawa jakości wody; wyrównanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania na terenach wiejskich,
- f) zasoby geologiczne – cele: ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin; rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- g) gleby – cele: dobra jakość gleb; rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych,
- h) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – cele: ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania; ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko,
- i) zasoby przyrodnicze – cel: zwiększenie lesistości województwa; zachowanie różnorodności biologicznej,
- j) zagrożenie poważnymi awariami – cel: utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii,
- k) edukacja – cel: świadome ekologicznie społeczeństwo,
- l) monitoring środowiska – cel: zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Program Ochrony Środowiska Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011 - 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018 został przyjęty przez Radę Powiatu Wągrowieckiego uchwałą nr IX/64/11 z dnia 27 lipca 2011 roku. Wyznaczono cele strategiczne oraz szczegółowe cele ekologiczne, których realizacja poprzez konkretne kierunki i zadania ekologiczne przyczyni się do poprawy poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego powiatu:

➤ Cel strategiczny - Ochrona zasobów naturalnych:

- a) Ochrona Przyrody – zachowanie równowagi ekologicznej związane z ochroną wszystkich zasobów przyrodniczych,
- b) Ochrona i zrównoważony rozwój lasów - wyznaczenie określonych kierunków ekologicznych, których realizacja pomoże w osiągnięciu wyznaczonego celu, tj. ochrony i zachowania różnorodności biologicznej lasów oraz zrównoważonego rozwoju i racjonalnego użytkowania lasów,
- c) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi - doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zwartych w decyzjach dotyczących ustanawiania stref ochronnych ujęć, ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych,
- d) Ochrona powierzchni ziemi – ochrona gleb przed degradacją,

e) Gospodarowanie zasobami geologicznymi - ochrona złóż kopalin oraz nadzór nad ich eksploatacją,

➤ Cel strategiczny - Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

a) Jakość wód i gospodarka wodno - ściekowa - racjonalna gospodarka wodno ściekowa i ogólna poprawa jakości wód,

b) Jakość powietrza - poprawa jakości powietrza, spełnienia wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,

c) Gospodarka odpadami - zapewnienie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów,

d) Hałas - poprawa klimatu akustycznego,

e) Pola elektromagnetyczne - ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,

f) Poważne awarie przemysłowe - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii,

➤ Cel strategiczny - Działania systemowe:

a) Edukacja dla zrównoważonego rozwoju - Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa, kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych.

2.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skoki na lata 2014-2020 podjęta uchwałą numer XXXIX/297/2014 z dnia 23 września 2014 roku określa wizję, misję, priorytety, cele strategiczne i operacyjne gminy oraz kierunki działania, uwzględniając kontekst unijnej perspektywy finansowej.

Strategia rozwoju gminy Skoki opiera się na pięciu obszarach rozwoju dotyczących: społeczeństwa, gospodarki, infrastruktury, turystyki i środowiska.

Z zakresu ochrony środowiska naturalnego przyjęto następujące priorytety:

➤ Zwiększenie produkcji energii z odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej budynków poprzez:

a) Termomodernizację budynków, szczególnie użyteczności publicznej,

b) Prowadzenie działań w kierunku gospodarki niskoemisyjnej,

c) Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego,

d) Podnoszenie świadomości wykorzystania odnawialnych źródeł energii,

e) Wspieranie działań w związku z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii.

➤ Ochronę zasobów środowiska przyrodniczego poprzez:

a) Budowę zbiorników retencyjnych wody pitnej z przepompownią II stopnia,

- b) Przeprowadzanie edukacji ekologicznej w celu podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
 - c) Organizowanie spotkań o tematyce ekologicznej,
 - d) Systematyczne organizowanie akcji „Dzień Ziemi”, „Sprzątanie Świata”,
 - e) Usprawnienie systemu gospodarowania odpadami,
 - f) Likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń.
- Promocję i wspieranie rozwoju ekologicznego rolnictwa poprzez:
- a) Promocję produktów rolnych,
 - b) Przeprowadzanie kampanii promujących rolnictwo ekologiczne i żywność ekologiczną,
 - c) Wspieranie działań informacyjnych na rynkach produktów rolnych,
 - d) Przeprowadzanie akcji podnoszących świadomość na temat nadmiernego wykorzystywania nawozów sztucznych,
 - e) Pozyskiwanie środków finansowych na podnoszenie konkurencyjności rolnictwa,
 - f) Nakierowanie rolników na podnoszenie jakości produkcji, uczestnictwo w systemach jakości.
- Odpowiednie oznaczenie obszarów chronionych, pomników przyrody, miejsc występowania cennych gatunków roślin i zwierząt poprzez:
- a) Przeprowadzenie ewidencji obszarów występowania cennych gatunków roślin i zwierząt,
 - b) Oznakowanie cennych zasobów przyrodniczych,
 - c) Dbłość o oznakowanie pomników przyrody oraz o zachowanie ich odpowiedniego stanu,
 - d) Systematyczną inwentaryzację zasobów przyrodniczych,
 - e) Utrzymywanie porządku w otoczeniu lub w rejonie występowania cennych gatunków roślin czy zwierząt.
- Prowadzenie edukacji ekologicznej i promocji proekologicznego stylu życia wśród społeczności lokalnej poprzez:
- a) Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
 - b) Promocję życia w zgodzie z zasadami ochrony środowiska naturalnego,
 - c) Prowadzenie edukacji ekologicznej od najmłodszych lat,
 - d) Promocję zdrowego stylu życia,
 - e) Organizowanie spotkań o tematyce ekologicznej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Skoki podjęta uchwałą Rady Miejskiej Gminy Skoki numer XLVI/279/10 z dnia 24 czerwca 2010 roku, w części dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego wskazuje m. in. obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.

Biorąc pod uwagę zagadnienia ochrony środowiska w *Studium* wyznaczono następujące funkcje:

- Obszary eksploatacji kruszywa naturalnego,
- Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej oraz zalesień,
- Tereny zieleni urządzonej, w tym sportowej,
- Tereny ogrodów działkowych,
- Tereny zieleni nieurządzonej.

W Studium uwzględniono uwarunkowania wynikające z m.in.:

- a) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wielkości jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- b) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- c) stanu prawnego gruntów,
- d) występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- e) występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- f) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- g) stanu systemów komunikacji infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Skoki przyjęty uchwałą nr XIX/144/2016 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 19 maja 2016 roku określa następujące cele strategiczne: transformacja miasta w kierunku gospodarki niskoemisyjnej poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawę efektywności energetycznej, wzrost wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych i poprawę jakości powietrza. Cele szczegółowe to:

- a) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku,
- b) zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku,
- c) zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku.

3. STAN ŚRODOWISKA W GMINIE SKOKI

3.1. Stan powietrza atmosferycznego

Powietrze zanieczyszczają wszystkie substancje gazowe, stałe lub ciekłe, znajdujące się w powietrzu w ilościach większych niż ich średnia zawartość. Zanieczyszczenia można podzielić na pyłowe i gazowe. Według Światowej Organizacja Zdrowia powietrze zanieczyszczone to takie, którego skład chemiczny może ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, roślin i zwierząt, a także na inne elementy środowiska (wodę, glebę). Głównymi źródłami zanieczyszczeń są: uprzemysłowienie i wzrost liczby ludności, przemysł

energetyczny i transportowy oraz źródła naturalne. Jakość powietrza uzależniona jest od wielkości i przestrzennego rozkładu emisji ze wszystkich źródeł.

Celem rocznych ocen jakości powietrza jest: określenie jakości powietrza w strefach, wskazanie ewentualnych przekroczeń standardów jakości powietrza, poziomów docelowych i poziomów celów długoterminowych oraz wskazanie prawdopodobnych przyczyn ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń.

Roczne oceny jakości powietrza w województwie wielkopolskim opracowuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Ocenę jakości powietrza za rok 2015, ze względu na ochronę zdrowia dokonano w trzech strefach: aglomeracji poznańskiej, strefie wielkopolskiej i mieście Kalisz. Ocenę, ze względu na ochronę roślin dokonano w strefie wielkopolskiej.

Gmina Skoki należy do strefy wielkopolskiej, którą charakteryzuje poniższa tabela:

Tab. 6 Charakterystyka strefy wielkopolskiej pod kątem rocznych ocen jakości powietrza

Nazwa strefy		strefa wielkopolska
Kod strefy		PL3003
Na terenie lub części strefy obowiązują dopuszczalne poziomy substancji określone	ze względu na ochronę zdrowia [tak/nie]	tak
	ze względu na ochronę roślin [tak/nie]	tak
	dla obszarów uzdrowisk i ochrony uzdrowiskowej [tak/nie]	nie
Agglomeracja [tak/nie]		nie
Powierzchnia strefy [km ²] (2011 rok)		29.495
Ludność (2011 rok)		2.796.791

Źródło: Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej

W ocenie jakości powietrza atmosferycznego brano pod uwagę stężenia dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu, pyłu zawieszonego PM 2,5 oraz PM 10, benzo(a)pirenu, a także arsenu, ołowiu, kadmu i niklu.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia, jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych,
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,

- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy,
- do klasy D1 – jeżeli poziom stężenia ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego,
- do klasy D2 – jeżeli poziom stężenia ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Przeprowadzona w 2015 roku ocena jakości powietrza na terenie strefy wielkopolskiej ujawniła, iż dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu strefę zaliczono do klasy A. W przypadku poziomu docelowego dla ozonu również zakwalifikowano ją do klasy A.

Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych stężenia pyłu PM 10 strefę wielkopolską zaliczono do klasy C, tak samo w przypadku pyłu PM 2,5. Stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)piranu – klasa C.

Tab. 7 Zestawienie wyników pomiarów jakości powietrza z uwzględnieniem ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	Pył PM 2,5	Pył PM 10	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	A	A	C	C	C	A	A	A	A	A

Źródło: WIOŚ Poznań - Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2015

Do oceny jakości powietrza w strefie wielkopolskiej pod kontem ochrony roślin wykorzystano pomiary wykonywane na terenie strefy oraz wyniki modelowania matematycznego. Wartości SO₂, NO_x i O₃ otrzymane w roku 2015 w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych i poziomu docelowego pozwoliły na zaklasyfikowanie gminy Skoki, będącej składową strefy wielkopolskiej do klasy A.

Tab. 8 Zestawienie wyników pomiarów jakości powietrza z uwzględnieniem ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	SO ₂	NO _x	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	A

Źródło: WIOŚ Poznań - Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2015

3.2. Klimat akustyczny

Stan klimatu akustycznego jest jednym z najistotniejszych czynników określających jakość środowiska. Szkodliwość hałasu zależy od szeregu parametrów charakteryzujących hałas (m.in. od jego natężenia, częstotliwości i długotrwałości działania), jak i od indywidualnych cech odbiorcy hałasu (m.in. stanu zdrowia, wieku).

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia związane z ochroną środowiska przed hałasem jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017, poz. 519). Kwestie związane z występowaniem hałasu zostały także uregulowane w innych aktach prawnych takich jak: ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane czy ustawa z dnia 23 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W zależności od źródła i miejsca wystąpienia można wyróżnić hałas:

- komunikacyjny – pochodzący od środków transportu: kolejowego, lotniczego i drogowego,
- przemysłowy – jego źródło zlokalizowane jest wewnątrz i na zewnątrz zakładu przemysłowego,
- komunalny – jego źródło pochodzi z budynków użyteczności publicznej (np. sklepy, hotele), a także z lokali mieszkalnych.

Klimat akustyczny środowiska definiowany jest jako zespół zjawisk akustycznych występujących na danym obszarze, niezależnie od źródeł je wywołujących. Klimat akustyczny w głównej mierze zależy od stopnia nasycenia danego środowiska urządzeniami i pojazdami oraz od układu urbanistycznego cechującego środowisko lokalne.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14.06.2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 roku, poz. 112) określa zróżnicowane dopuszczalne poziomy hałasu dla poszczególnych rodzajów terenów.

Tab. 9 Dopuszczalne poziomy hałas w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 co najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy

1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100tys. mieszkańców	68	60	55	45

3.2.1. Hałas przemysłowy

Hałas emitowany w efekcie prowadzonej działalności gospodarczej obejmujący swoim zasięgiem obszary sąsiadujące bezpośrednio z obiektem to hałas przemysłowy. Zależy on od rodzaju maszyn i urządzeń, procesów technologicznych czy izolacji obudowy budynków przemysłowych.

Wielkopolski Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu Delegatura w Pile w 2011 roku przeprowadził działalność kontrolną w zakresie hałasu przemysłowego w Zakładzie Produkcyjnym „LEMAR” w Potrzebnie (ul. Skocka). W wyniku przeprowadzonych pomiarów poziomu dźwięków stwierdzono, iż kontrolowany przedsiębiorca nie przekracza wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, określonych przepisami prawa.

3.2.2. Hałas komunikacyjny

Z uwagi na niewielkie obciążenie na dobę linii kolejowej numer 356 (relacji Poznań – Gołańcz) oraz linii towarowej numer 377 (relacji Sława Wlkp. – Gniezno, na odcinku Rejowiec – baza paliw) stwierdza się, że oddziaływanie akustyczne ww. linii jest niewielkie i nie stanowi poważnego zagrożenia.

Hałas komunikacyjny uzależniony jest między innymi od natężenia ruchu pojazdów, rodzaju pojazdów stanowiący potok ruchu, rodzaju i stanu nawierzchni dróg, infrastruktury miasta, prędkości pojazdów czy stanu technicznego pojazdów. Przez teren gminy Skoki

przebiegają dwie drogi wojewódzkie numer 196 i 197, które z uwagi na znaczne natężenia ruchu stanowią pewną uciążliwość akustyczną.

W 2015 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadziła generalny pomiar ruchu. Natężenia ruchu na terenie gminy Skoki mierzono na obydwu drogach wojewódzkich.

Tab. 10 Wyniki pomiaru natężenia ruchu drogowego

Numer drogi	Nazwa odcinka	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							
		Ogółem	Motocykle	Samoch. osobowe, mikrobusey	Lekkie samoch. ciężarowe	Samoch. ciężarowe bez przyczepy	Samoch. ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
196	Murowana Goślina – Skoki	6121	43	5240	428	153	214	97	6
196	Skoki - Wągrowiec	7812	47	5306	914	437	430	55	23
197	Sława Wlkp. - Kiszkowo	2417	24	1667	239	135	321	19	12

Źródło: www.gddkia.gov.pl

W związku z zakończeniem modernizacji drogi wojewódzkiej numer 196, na odcinku Murowana Goślina – Skoki – Wągrowiec, w ramach analizy porealizacyjnej przeprowadzono całodobowe pomiary poziomu hałasu w środowisku, zgodnie z metodyką referencyjną stanowiącą załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem (Dz. U. z 2011 roku Nr 140, poz. 824).

W wyniku pomiarów poziomu hałasu w punktach zlokalizowanych na granicy najbliższej zabudowy chronionej określono wpływ przebudowywanej drogi wojewódzkiej na stan klimatu akustycznego.

Na terenie gminy Skoki punkt pomiarowy zlokalizowany został w m. Skoki przy ul. Poznańskiej.

Tab. 11 Wyniki pomiarów hałasu wykonanych w dniach 20-21.04.2016r. na terenie m. Skoki

Oznaczenie punktu pomiarowego		Współrzędne geograficzne punktu pomiarowego		Wartość równoważnego poziomu dźwięku A, dla czasu odniesienia t, L_{AeqT} [dB]	Wartość L_{AeqT} po korekcie (z uwagi na lokalizację punktu pomiarowego przy elevacji budynku) [dB]
		Szerokość	Długość		
Skoki, ul. Poznańska	L_{AeqD}	52°40'10,0"	17°8'41,9"	61,2	58,2
	L_{AeqN}			57,4	54,4

Źródło: www.wzdw.pl

Przeprowadzone na terenie gminy Skoki pomiary wykazały, że hałas generowany przez pojazdy poruszające się drogą wojewódzką numer 196 nie przekracza dopuszczalnych poziomów wskazanych w przepisach prawa.

3.3. Pola elektromagnetyczne

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 519), definiuje pole elektromagnetyczne jako pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz.

Źródłami pól elektromagnetycznych na terenie gminy Skoki są stacje bazowe telefonii komórkowych oraz linie napowietrzne na poziomie średniego napięcia 15kV.

Tab. 12 Instalacje wytwarzające pola elektromagnetyczne

Lp.	Nazwa instalacji	Numer ewidencyjny działki	Obręb geodezyjny (lokalizacja)
1	Stacja bazowa telefonii komórkowej	1682/2	Skoki (ul. Kościuszki)
2	Stacja bazowa telefonii komórkowej	80/3	Skoki (ul. Zamkowa)
3	Stacja bazowa telefonii komórkowej	110/8	Skoki (ul. Parkowa)
4	Stacja bazowa telefonii komórkowej	198/6	Rejowiec
5	Stacja bazowa telefonii komórkowej	199	Rejowiec (Baza Paliw Płynnych)
6	Stacja bazowa telefonii komórkowej	12/1	Szczodrochowo

Źródło: UMiGS, <http://beta.btsearch.pl>

Badania poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku (PEM) przeprowadzane są w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 roku Nr 221, poz. 1645).

Monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz, w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa.

Punkty wybiera się w miejscach dostępnych dla ludności usytuowanych:

- w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tysięcy,
- w pozostałych miastach,
- na terenach wiejskich.

Dla każdej z powyższych grup terenów wybiera się po 15 punktów, dla każdego roku kalendarzowego. Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne.³

W 2015 roku na terenie gminy Skoki, w miejscowości Rejowiec, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu przeprowadził badanie poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku. Nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz).

Tab. 13 Wynik pomiaru PEM

Lokalizacja punktu	Współrzędne		Wynik pomiaru
	Szerokość	Długość	
Rejowiec	52°37'24,4"	17°10'02,8"	0,11 V/m

Źródło: WIOŚ w Poznaniu

3.4. Jakość wód i gospodarka wodno – ściekowa

3.4.1. Jakość wód powierzchniowych

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW), stanowiąca prawną podstawę polityki wodnej w krajach członkowskich Unii Europejskiej wprowadza zintegrowane zarządzanie jakością wody. Nadrzędnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, a jej wskazania określone dla osiągnięcia powyższego celu to zaspokojenie zapotrzebowania na wodę ludności, rolnictwa i przemysłu, promowanie zrównoważonego korzystania z wód, ochrona wód i ekosystemów zależnych od wód pozostających w dobrym stanie, poprawa jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka, zmniejszenie zanieczyszczenia wód podziemnych oraz zmniejszenie skutków powodzi i suszy.

³ Informacje o stanie środowiska i działalności kontrolowanej Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w powiecie wągrowieckim w 2013 roku

Podstawowe cele RDW zostały przetransponowane do prawa polskiego ustawą Prawo wodne. Realizacji przyjętych celów mają służyć opracowane plany gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy, a także wdrożenie programu wodno-środowiskowego kraju. Ramowa Dyrektywa Wodna wprowadza pojęcie części wód (powierzchniowych lub podziemnych) jako podstawowej jednostki, w obrębie której planuje i realizuje się gospodarowanie wodami⁴.

Zgodnie z zapisami RDW części wód powierzchniowych mogą zostać zakwalifikowane jako:

- silnie zmienione części wód (SZJCWP) – takie, które zostały przekształcone w zakresie hydromorfologii tak, że ich charakter został w znacznym stopniu zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka,
- sztuczne części wód (SCWP) – takie, które powstały na skutek działalności człowieka.

Stan i potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się w pięciostopniowej skali ustalonej wg wskaźników biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych:

- stan bardzo dobry – klasa I – potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego,
- stan dobry – klasa II – potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego,
- stan umiarkowany – klasa III – potencjał ekologiczny umiarkowany,
- stan słaby – klasa IV – potencjał ekologiczny słaby,
- stan zły – klasa V – potencjał ekologiczny zły.

Monitoring wód powierzchniowych płynących, przeprowadzony przez WIOŚ (ostatnia dostępna ocena - 2014 rok), objął analizę stanu czystości rzeki Mała Welnia, w punkcie Mała Welnia - Skoki. Stan ekologiczny rzeki w punkcie pomiarowo – kontrolnym określono jako umiarkowany. Na podstawie elementów fizykochemicznych wody rzeki Mała Welnia zaliczono do klasy poniżej stanu potencjału dobrego.

Tab. 14 Stan czystości rzeki Mała Welnia w punkcie pomiarowo – kontrolnym Mała Welnia – Skoki

Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/ potencjał ekologiczny
Mała Welnia – Skoki	II Stan i potencjał DOBRY	II Stan i potencjał DOBRY	PPD poniżej stanu potencjału dobrego	UMIARKOWANY

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód za rok 2014 WIOŚ Poznań

⁴ POŚ Województwa Wielkopolskiego na lata 2012 -2015

Tab. 15 Wyniki badań potencjału ekologicznego w punkcie pomiarowo-kontrolnym Mała Welna – Skoki na podstawie wyników badań z roku 2014

Lp.	Wskaźnik jakości wody	Jednostka miary	Średnia roczna	Klasa wskaźnika jakości wód
Elementy biologiczne				
1.	Fitobentos (IO)	indeks	0,474	II
Elementy fizykochemiczne				
2.	Temperatura wody	°C	15,1	I
3.	Tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	6,95	II
4.	BZT ₅	mg O ₂ /l	4,23	II
5.	Ogólny węgiel organiczny	mg C/l	10,97	II
6.	Przewodność w 20°C	µS/cm	6003	I
7.	Twardość ogólna	mg CaCO ₃ /l	339	II
8.	Odczyn	pH	7,44 – 8,1	I
9.	Azot amonowy	mg N _{NH4} /l	0,565	I
10.	Azot Kjeldahla	mg N/l	1,8	II
11.	Azot azotanowy	mg N _{NO3} /l	1,84	I
12.	Azot ogólny	mg N/l	3,76	I
13.	Fosforany	mg PO ₄ /l	0,989	potencjał poniżej dobrego
14.	Fosfor ogólny	mg P/l	0,46	potencjał poniżej dobrego

Źródło: Kwalifikacja wskaźników jakości wód płynących w województwie wielkopolskim za rok 2014 WIOŚ Poznań

Klasyfikacja elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych w punkcie pomiarowo-kontrolnym i w jednolitej części wód przedstawia się następująco:

Klasa elementów biologicznych –II (potencjał dobry)

Klasa elementów fizykochemicznych – potencjał poniżej dobrego

Klasa elementów hydromorfologicznych – II

W 2014 roku w ramach monitoringu jednolitych części wód stojących zbadano wody Jeziora Rościńskiego. Po przeanalizowaniu otrzymanych wyników stwierdzono zły stan biologiczny zbiornika (V). Elementy fizykochemiczne oceniono poniżej dobrego, natomiast elementy hydromorfologiczne zakwalifikowano do I klasy.

Tab. 16 Wyniki badań stanu ekologicznego wód jeziora Rościńskiego

Lp.	Wskaźnik jakości wody	Jednostka miary	Średnia roczna	Klasa wskaźnika jakości wód
Elementy biologiczne				
1.	Fitoplankton	indeks	4,42	V
Elementy fizykochemiczne				
2.	Przeźroczystość	m	0,5375	stan poniżej dobrego
3.	Tlen nad dnem	mgO ₂ /l	8,92	stan dobry
4.	Przewodność w 20°	μS/cm	587	stan dobry
5.	Azot ogólny	mg N/l	5,0871	stan poniżej dobrego
6.	Fosfor ogólny	mg p/l	0,5	stan poniżej dobrego

Źródło: Wyniki i klasyfikacja wskaźników jakości wód jezior województwa wielkopolskiego za rok 2014 WIOŚ Poznań

3.4.2. Jakość wód podziemnych

Obszar Miasta i Gminy Skoki leży poza zasięgiem występowania najkorzystniejszych struktur wodonośnych, tj. poza zasięgiem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Wielkopolski (GZWP).

Zasoby wód użytkowych czerpane są z lokalnych zbiorników wód podziemnych (LZWP), zlokalizowanych w obrębie gminy. Występują one w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Ujęcia wody pobierają wodę z obu pięter (56% z ujęcia trzeciorzędowego i 44 % z piętra czwartorzędowego).

Czwartorzędowy (plejstoceni) poziom wodonośny wykształcony jest w postaci piasków i żwirów zalegających pomiędzy glinami zwałowymi. Ich miąższość jest zmienna, od kilku do około 20m, najczęściej w granicach 10 m. Warstwa wodonośna wykazuje zróżnicowanie litologiczne (często są to piaski z dużą ilością cząstek pylastych). W osadach czwartorzędowych rozpoznana została badaniami geofizycznymi dolina kopalna o szerokości około 400-500m, która ma przebieg południkowy, równoległy do rynny jezior Rościńskiego, Maciejak z odgałęzieniem na wschód. Przeprowadzone badania modelowe pozwoliły na ocenę zasobów odnawialnych, dyspozycyjnych oraz weryfikację zasobów eksploatacyjnych z utworów czwartorzędowych doliny kopalnej Roszkówko - Skoki. Zasoby eksploatacyjne ocenia się w wysokości: $Q=76,5\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji rejonowej $\bar{s}=0,89 - 1,82\text{m}$ i studziennej $\bar{s}=4,39 - 2,85\text{m}$.

W piętrze trzeciorzędowym zasadnicze znaczenie ma mioceński poziom wodonośny. Lokalnie ujmowana jest woda poziomu plioceńskiego (Rościńno), które tworzą niewielkie

soczewki piasków występujące w obrębie łańcuchów płoceńskich. Wykonanymi otworami studziennymi do poziomu płoceńskiego stwierdzono występowanie dwóch warstw wodonośnych: nawęglowej (I) o nieregularnym występowaniu i niewielkiej miąższości granicach 10m i międzywęglowej (II) o miąższości 100-40m. Najczęściej ujmowana jest warstwa II.

Gmina Skoki należy do obszarów, gdzie zarysowuje się deficyt zasobów wodnych. Są to obszary o braku lub niewielkich zasobach w piętrze czwartorzędowym, natomiast piętro trzeciorzędowe jest słabo wodonośne (charakteryzuje się niewielką zasobnością, niekorzystną jakością ze względu na zabarwienie wód, a aktualna eksploatacja przekracza zasoby dyspozycyjne)⁵.

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.

Badania jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone były przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie gminy Skoki zlokalizowano jeden punkt poboru próbek wód podziemnych, w miejscowości Miączynek.

Wykonane badania wskazały na III klasę jakości wód podziemnych, oznaczającą umiarkowany stan ekologiczny/potencjał ekologiczny.

Tab.17 Wynik pomiaru jakości wód podziemnych w m. Miączynek

Miejsowość	Rzędne w układzie PUWG 1992 X	Rzędne w układzie PUWG 1992 Y	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m]	Zwierciadło wody	Klasa jakości - wskaźniki fizyczno-chemiczne	Końcowa klasa jakości
Miączynek	376685,87	525969,22	13,70	Napięte	III	III

Źródło: www.poznan.wios.gov.pl

Dodatkowo, w związku z zakończoną w grudniu 2013 roku rekultywacją nieczynnego składowiska odpadów komunalnych w Rejewcu (działka numer 3/1), na przedmiotowym obszarze wykonano sieć monitoringową (obserwacyjną) składającą się z trzech piezometrów. Piezometr P-1 o głębokości 17,5m umieszczony jest na dopływie wód, piezometry P-2 o głębokości 13,5 oraz P-3 o głębokości 16m umieszczone są na odpływie.

Monitorowanie stanu jakości wód zgodne jest z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 roku, poz. 523). Pobrane próbki wód poddawane są analizie w zakresie: odczynu pH,

⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Skoki

przewodności elektrolitycznej właściwej, ogólnego węgla organicznego (OWO), zawartości metali ciężkich (miedzi, cynku, rtęci, ołowiu, kadmu i chromu) oraz sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

3.4.3. Jakość wód przeznaczonych do spożycia

Zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi określa ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na zasadach określonych w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Wymagania, jakim powinna odpowiadać jakość wody i sposób sprawowania nadzoru zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1989).

Na podstawie informacji uzyskanych z Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Wągrowcu (w latach 2012 - 2016) stwierdza się, że woda z wodociągów w: Skokach, Roszkowie, Jabłkowie i Pawłowie Skockim była przydatna do spożycia.

3.4.4. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej, eksploatowanej przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Skokach, wynosi 168,3km (stan na 31.12.2013). Jedynie miejscowości Nadmłyn i Niedarzyn nie są objęte siecią wodociagową. Wsie Kakulin i Kuszewo zaopatrywane są w wodę z ujęcia w Popowie Kościelnym (gmina Mieścisko), natomiast pozostałe miejscowości zaopatruje gminna grupowa sieć wodociagowa. Każdej doby za pomocą sieci wodociągowej transportowane jest do odbiorców około 1120m³ wody.

Szczegółowe informacje na temat zużycia wody w gminie Skoki w latach 2011-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tab. 18 Zużycie wody w gminie Skoki (2011-2015)

Rok	Zużycie wody [dam ³ /rok]		
	Przemysł	Eksploatacja sieci wodociągowej	Eksploatacja sieci wodociągowej – gospodarstwa domowe
2011	14	291,6	288,2
2012	17	301,6	295,6
2013	61	288,8	280,1
2014	53	347,6	338,6
2015	90	298,3	288,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Sieć wodociągowa przesyła do odbiorców wodę, która jest ujmowana i uzdatniana w stacjach uzdatniania wody mieszczących się w:

- Roszkówku (dwa ujęcia) – obejmująca zasięgiem Skoki, Stawiany, Rejowiec, Szczodrochowo, Sławicę, Niedźwiedziny, Bliżyce, Wysoką, Jagniewice, Glinno, Potrzeznowo, Budziszewice, Brzeźno, Rościno, Grzybowo, Grzybowice, Rakojady,
- Roszkowie - obejmująca zasięgiem Roszkowo, Łosiniec, Lechlinek,
- Jabłkowie – obejmująca zasięgiem Jabłkowo, Glinno, Jagniewice, Pomarzanki
- Pawłowie Skockim - obejmująca zasięgiem Pawłowo Skockie, Stawiany oraz częściowo Rejowiec.

Źródłem poboru wód w Roszkówku są dwie studnie głębinowe. Studnia numer 1 o głębokości 42m, ujmująca wody podziemne z utworów czwartorzędowych o zasobach eksploatacyjnych w kategorii B: $Q_e = 70\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $D_e = 2,85\text{m}$ oraz studnia głębinowa numer 2 o głębokości 110m ujmująca wody podziemne z utworów trzeciorzędowych o zasobach eksploatacyjnych w kategorii B: $Q_e = 42\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $S_e = 25,26\text{m}$. Na podstawie decyzji Starosty Wągrowieckiego OS.6223/6/06 z dnia 4 kwietnia 2006 roku, wyznaczono następujące ilości poboru wód podziemnych:

- $Q_{\text{dśr}} = 1.820,00\text{m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{dmax}} = 2.375,00\text{m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{roczne}} = 664.300,00\text{m}^3/\text{rok}$,
- $Q_{\text{hmax}} = 112,00\text{m}^3/\text{h}$.

Ujęcie posiada wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej (obejmującą dwie działki wodociągowe numer 66/5 i 65/1, o powierzchni 700m^2).

Pobór wód podziemnych w miejscowości Jabłkowo odbywa się ze studni o głębokości 147m, ujmującej wody z utworów trzeciorzędowych o zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 40,0\text{m}^3/\text{h}$ przy depresji $S_e = 12,10\text{m}$. Zgodnie z decyzją Starosty Wągrowieckiego OS.6223/20/05 z dnia 22 listopada 2005 roku pobór wód może odbywać się w następujących ilościach:

- $Q_{\text{dśr}} = 182,40\text{m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\text{roczne}} = 66.576,00\text{m}^3/\text{rok}$,
- $Q_{\text{hmax}} = 40,00\text{m}^3/\text{h}$.

Dla przedmiotowego ujęcia ustalony został obszar zasobowy wynoszący $2,53\text{km}^2$.

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Skokach uzyskał decyzję Starosty Wągrowieckiego numer OS.6341.26.2014.OS.2 z dnia 4 lipca 2014 roku na pobór wód podziemnych z istniejącego ujęcia, z utworów trzeciorzędowych, ze studni głębinowej o głębokości 118m w miejscowości Roszkowo. Określono zasoby eksploatacyjne w kategorii B: $Q = 44,00\text{m}^3/\text{h}$, przy depresji $S_e = 38,65\text{m}$. W ww. decyzji wskazano następujące ilości poboru wód podziemnych:

- $Q_{\max/h} = 27,00 \text{ m}^3/\text{h}$,
- $Q_{\text{śr/d}} = 192,70 \text{ m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\max/\text{roczne}} = 70.362,60 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Wyznaczona została powierzchnia strefy ochronnej o promieniu 10m od obudowy studni wierconej, tj. 314m^2 (współrzędne geograficzne studni: N $52^{\circ}41'11,05''$ i E $17^{\circ}10'47,37''$).

Pozwoleniem wodnoprawnym numer OS.6341.25.2014.OS.2 z dnia 4 lipca 2014 roku zezwolono Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji w Skokach na pobór wód podziemnych z istniejącego ujęcia, z utworów czwartorzędowych, ze studni głębinowej o głębokości 66m usytuowanej w miejscowości Pawłowo Skockie. Podobnie jak dla studni w Roszkowie ustalono zasoby eksploatacyjne w kategorii B ($Q = 65,00 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $S_e=10,10\text{m}$). Określono pobór wód podziemnych w ilości:

- $Q_{\max/h} = 22,10 \text{ m}^3/\text{h}$,
- $Q_{\text{śr/d}} = 150,20 \text{ m}^3/\text{d}$,
- $Q_{\max/\text{roczne}} = 54.831,60 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Również dla przedmiotowego ujęcia wyznaczono powierzchnie strefy ochronnej o promieniu 10m od obudowy studni wierconej.

Tab. 19 Ilość pobranej wody z ujęć wód podziemnych, w latach 2014 - 2016.

Lokalizacja studni	Numer ewidencyjny działki	Ilość czynnych studni	Pobór wód [m^3/d]		
			2014	2015	2016
Roszkowo	71/21 – obręb Roszkowo	1	218	270	233
Jabłkowo	77/1 – obręb Jabłkowo	1	111	120	138
Pawłowo Skockie	19/16 – obręb Stawiany	1	117	108	124
Roszkówko	66/5 i 65/1 – obręb Roszkowko	2	891	989	895

Źródło: ZWiK w Skokach

Zakładowe stacje uzdatniania wody, niebędące w użytkowaniu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Skokach, znajdują się w miejscowościach: Antoniewo, Lechlin, Potrzebanowo i Rejowiec.

3.4.5. Odprowadzanie ścieków komunalnych

Do sierpnia 2016 roku, w gminie Skoki kanalizację sanitarną obsługiwała oddana do eksploatacji w 1998 roku mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana w Skokach przy ul. Topolowej 16, o wydajności 4.200 RLM. Oczyszczalnia ścieków składała się z następujących obiektów technologicznych:

- komory kraty typu KK 400,
- punktu zlewnego ścieków dowożonych (studzienka) z kratą,
- pompowni ścieków (dwukomorowej),
- piaskownika pionowego,
- oczyszczalni ścieków opartej na komorach „BIOBLOK” zbudowanej z: komory beztlenowej, komory niedotlenionej, komory tlenowej, osadników wtórnych, komory stabilizacji.
- poletka do składowania osadu,
- poletka do składowania piasku.

Osady ściekowe powstające na oczyszczalni stosowane były w rolnictwie, a formą ich przeróbki poprzedzającą zagospodarowanie było leżakowanie, odwadnianie i higienizacja.

Bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych była rzeka Mała Wełna, a punkt zrzutu zlokalizowany był w miejscu o współrzędnych geograficznych: N 52°39'33,2", E 17°09'26,8.

Na podstawie przeprowadzonych analiz ścieków surowych i oczyszczonych średnie roczne wartości wskaźników przedstawia Tab. 20.

Rok	Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach dopływających do oczyszczalni ścieków			Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach odpływających z oczyszczalni ścieków		
	BZT ₅ [mgO ₂ /l]	ChZT [mgO ₂ /l]	Zawiesina ogólna [mg/l]	BZT ₅ [mgO ₂ /l]	ChZT [mgO ₂ /l]	Zawiesina ogólna [mg/l]
2016	707	1164	697	14	82	22
2015	539	1159	374	12	82	19
2014	816	2648	1455	9	71	11
2013	1065	1180	1325	10	67	11
2012	842	2278	1175	11	70	9
2011	872,6	2548,8	1508,3	6,88	61,8	10,62

Źródło: ZWiK w Skokach

Ścieki z terenu gminy Skoki dostarczane były do oczyszczalni ścieków zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi bądź taborem asenizacyjnym.

Tab. 21 Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni ścieków w Skokach

Rok	Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni [tys. m ³ /rok]		Razem
	Ilość ścieków odprowadzanych zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi	Ilość ścieków dostarczanych taborem asenizacyjnym	
2016	79,4	17,1	96,5
2015	138,2	24,3	162,5
2014	143,0	23,0	166,0
2013	144,1	23,9	168,0
2012	142,6	25,6	168,2
2011	147,0	20,0	167,0

Źródło: ZWiK w Skokach

Działania w zakresie kompleksowego rozwiązania gospodarko wodno – ściekowej gmina Skoki podejmuje w ramach Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka. Przedmiotem przedsięwzięcia „Kanalizacja obszaru Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i okolic” jest wyposażenie gmin należących do Związku w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Związek odpowiedzialny jest za realizację projektu, ponieważ gminy członkowskie (w tym gmina Skoki) powierzyły mu planowanie i wykonywanie na swoim obszarze zadań własnych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Projekt współfinansowany jest w formie dotacji przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, natomiast Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej udzielił pożyczek na jego realizację.

Przedsięwzięcie dzieli się na kilka etapów, realizowanych w ramach samodzielnych projektów. W związku z prowadzeniem zadania w kontrakcie I, na terenie gminy Skoki, wykonywane były prace związane z budową kanalizacji w miejscowościach: Antoniewo, Skoki, Szczodrochowo, Sława Wielkopolska, Rejowiec i Sławica. W ramach ww. projektu zbudowano:

- 14 975,5m rurociągów tłocznych,
- 18 643,5m rurociągów grawitacyjnych,
- 5 776m przyłączy,
- 20 pompowni ścieków.

Kontrakt II obejmował swym zakresem skanalizowanie miejscowości Rakojady, Roszkówko i część miasta Skoki. Zgodnie z projektem nowo wybudowana sieć ma długość 3,3km, a towarzyszą jej cztery pompownie ścieków.

Zgodnie z założeniami projektu zlikwidowano oczyszczalnię ścieków w mieście Skoki i stworzono w jej miejscu wyłącznie punkt zlewny. Ścieki z terenu gminy kierowane są do oczyszczalni ścieków w Szlachęcinie (gmina Czerwonak).

Do obszarów skanalizowanych, nie objętym projektem, należą część miasta Skoki oraz miejscowości: Pawłowo Skockie, Stawiany i Lechlin.

W pozostałych miejscowościach ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, bądź nieruchomości wyposażone są w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy Skoki, oprócz oczyszczalni ścieków będącej w użytkowaniu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Skokach, eksploatowane są obiekty: w Rejowcu i Antoniewie.

Oczyszczalnia ścieków w Rejowcu zlokalizowana jest na terenie Bazy Paliw numer 4, będącej własnością Operatora Logistycznego Paliw Płynnych Sp. z o.o. Zasięgiem swym obejmuje miejscowości Pawłowo Skockie, Stawiany oraz teren bazy. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do stawu retencyjnego, a następnie do rzeki Małej Welny, za pośrednictwem rowu melioracyjnego. Ścieki dopływające oczyszczane są w dwóch ciągach technologicznych, z których jeden obejmuje ścieki przemysłowo-deszczowe, natomiast drugi bytowo-gospodarcze. Po oczyszczeniu ścieki mieszą się w zbiorniku retencyjnym i następnie odprowadzane są do zbiornika.

Oczyszczalnia ścieków w Antoniewie zlokalizowana jest w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym. Urządzenia w oczyszczalni to: osadnik wstępny, zbiornik retencyjny, kontenerowa oczyszczalnia ścieków ELIOT-100, linia wytrącania fosforu, złożo trzcinowo-korzeniowe, poletka osadowe. Oczyszczone ścieki odprowadzane są rowem melioracyjnym do jeziora Antoniewskiego, a dalej dopływem rzeki Mała Welna⁶.

3.5. Gospodarka odpadami

3.5.1. Odpady komunalne

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przyjęta przez Sejm w dniu 1 lipca 2011 roku wprowadziła cały szereg istotnych zmian w systemie gospodarki odpadami komunalnymi. Nałożyła nowe obowiązki na samorządy, podmioty odbierające odpady komunalne oraz na właścicieli nieruchomości.

Od dnia 1 stycznia 2012 roku gmina Skoki jest zobowiązana prowadzić rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Przedsiębiorca odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest zobowiązany uzyskać wpis do ww. rejestru, który zastąpił zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie danej gminy.

Wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Skoki uzyskały niżej wymienione podmioty (stan na 31 grudnia 2016 roku):

⁶ Program Ochrony Środowiska dla powiatu wągrowieckiego na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018

- REMONDIS Sanitech Poznań Sp. z o.o., Oddział w Wągrowcu, ul. Skocka 13a, 62-100 Wągrowiec,
- Przedsiębiorstwo Komunalno – Transportowe „ORDO” Marek Friebe, ul. Gdyńska 131, 62-004 Czerwonak,
- Zakład Usług Komunalnych i Transportowych Henryk Siwiński, ul. Boguniewska 8, 64-610 Rogoźno,
- P.P.H.U. "Wspólnota" S.C. Anna Michalska & Mieczysław Jarzembowski, ul. Rogozińska 12, 62-085 Skoki,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe LS - PLUS Sp. z o.o., ul. Szałwiowa 34A/2, 62 – 064 Plewiska,
- Zakład Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. w Świdnicy, ul. Metalowców 4, 58-100 Świdnica, Oddział w Żninie, ul. Jasna 2a, 88-400 Żnin.

W związku ze zmianą przepisów, Rada Miejska Gminy Skoki podjęła następujące uchwały:

- w sprawie ustalenia ryczałtowej stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za rok od domku letniskowego lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno – wypoczynkowe,
- w sprawie ustalenia wzorów deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- w sprawie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne,
- w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Skoki,
- w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz częstotliwość odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i sposobie świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i stawki tej opłaty,
- w sprawie określenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Na mocy ww. uchwał, nowym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęto nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne. Mając powyższe na uwadze, każdy właściciel nieruchomości zobowiązany jest do złożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Na terenie gminy Skoki, w przypadku nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, dokonano wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od gospodarstwa domowego, natomiast dla nieruchomości niezamieszkałych od wielkości pojemnika. Dla nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjne opłata jest ryczałtowa.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach skocki samorząd jest zobowiązany organizować przetarg na odbiór odpadów komunalnych bądź odbiór i ich zagospodarowanie.

W okresie od 1 lipca 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku Remondis Sanitech Sp. z o.o. Oddział Wągrowiec, z siedzibą w Wągrowcu przy ul. Skockiej 13a obierał i zagospodarowywał odpady komunalne z terenu gminy Skoki. W latach 2014 - 2016 ww. usługi świadczył Zakład Usług Komunalnych i Transportowych Henryk Siwiński, z siedzibą w Rogoźnie, przy ul. Boguniewskiej 8. Od stycznia 2017 roku w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi gminę obsługuje firma LS – Plus Sp. z o.o.. Wymienieni przedsiębiorcy zostali wyłonieni w trybie przetargów nieograniczonych.

Gmina Skoki zobowiązana była utworzyć Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieści się on w Skokach przy ul. Rogozińskiej 10A. Właściciele nieruchomości, w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, mogą zostawić wytwarzane przez siebie, selektywnie zebrane odpady komunalne, takie jak:

- meble i odpady wielkogabarytowe,
- odpady zielone (trawa, gałęzie, liście),
- chemikalia,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- drobne odpady remontowe,
- zużyte baterie i akumulatory,
- przeterminowane leki,
- zużyte opony.

Tab. 22 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Skoki w 2016 roku

Rodzaj odebranych odpadów	Kod odebranych odpadów	Masa odebranych odpadów [Mg]
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	20 03 01	2097,1
Odpady ulegające biodegradacji	20 02 01	155,4
Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	85,7
Opakowania ze szkła	15 01 07	146,8
Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	20,2
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	12,4
Odpady betonu oraz gruz betonowy	17 01 01	52,9

Zużyte opony	16 01 03	8,9
Odzież	20 01 10	3,5

Źródło: UMiGS

Uchwałą Nr 1798/2012 Zarząd Województwa Wielkopolskiego z dnia 5 kwietnia 2012 roku w sprawie przyjęcia projektu „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017” oraz uchwałą numer XXV/441/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 sierpnia 2012 roku w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017 dokonano podziału województwa wielkopolskiego na regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Gmina Skoki wchodzi w skład regionu numer I, dla którego wskazano niżej wymienione instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych:

Tab. 23 Instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych dla regionu I

Numer regionu gospodarki odpadami komunalnymi	Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w regionie gospodarki odpadami komunalnymi (RIPOK)	
	Rodzaj instalacji	Lokalizacja instalacji
I	Kompostownia	ul. Na Leszkowie 4, Piła
	składowisko odpadów	Kłoda (gm. Szydłowo)
	sortownia odpadów zmieszanych <i>(instalacja zastępcza)</i>	Studzieniec (gm. Rogoźno)

Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XXV/441/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 sierpnia 2012 roku

Powyższe obowiązywało do pierwszej połowy 2015 roku.

Uchwałą nr VII/186/15 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 maja 2015 roku w sprawie zmiany uchwały nr XXV/441/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie wykonania planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017 nadano Zakładowi Zagospodarowania Odpadów w m. Nowe – Toniszewo – Kopaszyn, gm. Wągrowiec – statusu regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych w regionie I.

Podmiotem zarządzającym Zakładem jest Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych Sp. z o.o. w Wągrowcu. Regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych obejmuje:

- instalację mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (część mechaniczna i część biologiczna),
- składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (kwatery nr 2),
- instalację do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (kompostownia).

3.5.2. Azbest

W dniu 14 lipca 2009 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Głównymi celami programu jest: usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju, likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

By zrealizować ww. cele koniecznej jest podjęcie działań na szczeblach lokalnych. W związku z powyższym, zgodnie z przyjętą uchwałą Nr XXXII/220/2009 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 16 czerwca 2009 roku, w sprawie uchwalenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” na terenie gminy Skoki trwa nabór ciągły wniosków na dofinansowanie odbioru, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest. Dofinansowanie obejmuje wyłącznie osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, jednostki i zakłady budżetowe, mające w okresie składania wniosku tytuł prawny do nieruchomości, położonej na terenie gminy Skoki.

W roku 2016, na podstawie zapytania ofertowego, gmina Skoki podpisała umowę na odbiór, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest z firmą Ekologia Fair Play z Dębna, w latach 2015-2016 Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. z siedzibą w miejscowości Dobrow, w latach 2011 – 2013 Spe – Bau Sp. z o.o. z Wrocławia. W 2010 roku ww. usługę świadczyła firma System – Serwis Usługi Specjalistyczne z Rejowca, a w 2009 roku Abba – Ekomed z Torunia.

Tab. 24 Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Skoki

Rok	Ilość [Mg]
2009	31,76
2010	52,27
2011	44,01
2012	24,04
2013	43,96
2014	50,36
2015	68,91
2016	85,61

Źródło: UMiGS

3.5.3. Nieczynne składowisko odpadów komunalnych w Rejowcu

Nieczynne składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane jest na działce numer 3/1 – obręb geodezyjny Rejowiec, będącej własnością gminy Skoki. Nieruchomość ma powierzchnię 1,67ha, przy czym odpady składowane były na terenie o powierzchni około 1,2ha.

Dla składowiska w Rejowcu została wydana przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Poznaniu decyzja o wstrzymaniu korzystania ze składowiska z dnia 12 sierpnia 2002 roku (znak: PDI-4500/1/01), decyzja Starosty Wągrowieckiego z dnia 14 czerwca 2005 roku określająca leśny kierunek rekultywacji gruntu (znak: OS.7635-1/05) oraz decyzja Starosty Wągrowieckiego z dnia 23 listopada 2009 roku (znak OS. 7647-68/09) zezwalająca na zamknięcie składowiska.

Nieczynne składowisko znajduje się w odległości ok. 5km na południe od Skoków, 80m na północ od drogi wojewódzkiej numer 197 Sława – Rejowiec – Kiszewo – Gniezno. Od strony północnej i zachodniej składowisko graniczy z terenami leśnymi, od strony zachodniej i południowej z gruntami ornymi.

Składowisko zostało zorganizowane w roku 1990 na podstawie dokumentacji projektowej z 1989 roku. Kwaterna składowiska eksploatowana była stopniowo, od strony zachodniej, w latach 1990 – X. 2002. Szacunkowa ilość zgromadzonych odpadów to 30.000m³.

Rekultywacja składowiska w kierunku leśnym, prowadzona była etapami od 2010 do XII.2013 roku. W ramach prowadzonych prac:

- sprawdzono wyznaczenie sytuacyjne i wysokościowe punktów głównych, wyznaczono dodatkowe punkty wysokościowe, wyznaczono przekroje poprzeczne, zastabilizowano punkty w sposób trwały,
- usunięto drzewa i krzewy,
- rozebrano budynek, znajdujący się na przedmiotowym terenie,
- prowadzono prace ziemne tj. wykonano wykopy w gruntach nieskalistych, zbudowano nasypy i pozyskano grunt z ukopu lub dokopu,
- wykonano dwie studnie odgazowania,
- uformowano i wstępnie zagęszczono warstwę wyrównawczą na skarpach,
- okryto składowisko warstwą 30cm zagęszczonego gruntu słabo przepuszczalnego (głina) na wierzcholinie 1003m³,
- okryto składowisko warstwą 30cm zagęszczonego gruntu słabo przepuszczalnego (głina) na skarpach 449cm³,
- wykonano warstwy ochronne,
- okryto gruntem słabo przepuszczalnym (głina) czaszę i skarpe składowiska, o łącznej powierzchni 900m³,
- przemieszczono składowany grunt i uformowano skarpy frontowe,
- dokonano nasadzeń drzew na wierzcholinie składowiska (łącznie 8000 sztuk drzew),

- wykonano pas zieleni izolacyjnej (łącznie 224 sztuk drzew),
- wykonano sieć otworów obserwacyjnych (3 piezometry).

3.6. Zasoby geologiczne

Na terenie gminy Skoki występują złoża kopalin pospolitych - kruszywa naturalnego (piasków i żwirów) oraz złoża torfu.

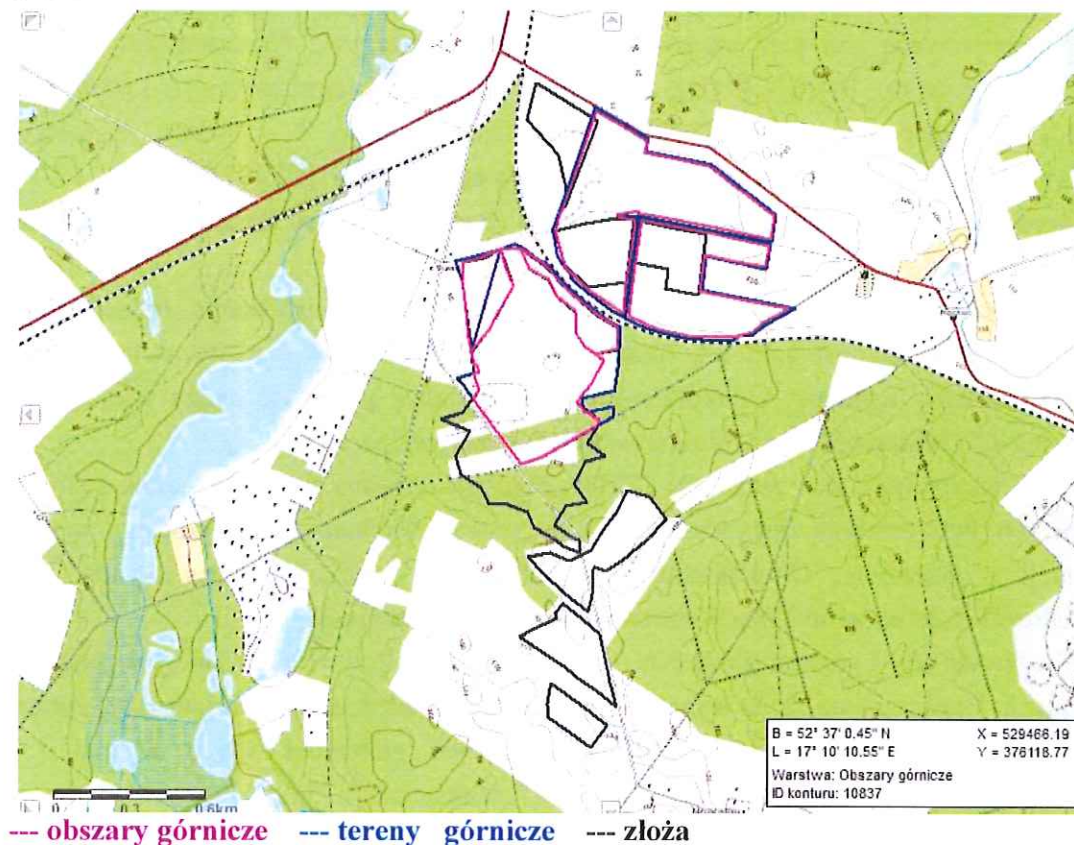
Zarejestrowane jest pięć aktywnych obszarów górniczych: Niedźwiedziny KR (o numerze rejestrowym 10-15/7/494/a), Rejowiec I (numer rejestrowy: 10-15/8/617/a), Rejowiec II (numer rejestrowy: 10-15/8/617/b), Niedźwiedziny I – Północ A (numer rejestrowy: 10-15/5/331) oraz Niedźwiedziny KR/B (o numerze 10-15/7/494/b).

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Badawczego na terenie gminy Skoki udokumentowano 8 złóż kopalin:

- Brzeźno JŁ (numer złoża TO 13847) – złożo torfu rozpoznane szczegółowo. Powierzchnia złoża wynosi 1,12 ha, sposób eksploatacji odkrywkowy, natomiast system eksploatacji złoża - wgłębny. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 1,1, maksymalna 3,5. Miąższość złoża minimalna to 0,7, maksymalna 3,10,
- Niedźwiedziny (numer złoża KN 4374) – zagospodarowane złożo mieszanek żwirowo – piaskowych. Powierzchnia złoża wynosi 54,8 ha, sposób eksploatacji odkrywkowy, system eksploatacji – ścianowy. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 3,2, maksymalna 28,7. Miąższość złoża minimalna to 0,5, maksymalna 28,5,
- Niedźwiedziny I (numer złoża KN 10585) – złożo kruszywa naturalnego – piasków budowlanych. Powierzchnia złoża wynosi 9,26 ha, sposób eksploatacji odkrywkowy, system eksploatacji – ścianowy. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 4,9, maksymalna 15,8. Miąższość złoża minimalna to 4,7, maksymalna 15,0,
- Niedźwiedziny DH (numer złoża KN 8198) - złożo kruszywa naturalnego – piasków budowlanych. Powierzchnia złoża wynosi 8,34 ha, sposób eksploatacji odkrywkowy, system eksploatacji – ścianowy. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 6,2, maksymalna 12,6. Miąższość złoża minimalna to 5,6, maksymalna 10,4,
- Niedźwiedziny KR (numer złoża KN 11526) - złożo kruszywa naturalnego. Powierzchnia złoża wynosi 8,57 ha, sposób eksploatacji odkrywkowy, system eksploatacji – zabierkowy. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 6,7, maksymalna 17. Miąższość złoża minimalna to 6,5, maksymalna 15,7,
- Rejowiec (numer złoża KN 10580) – złożo mieszanek żwirowo – piaskowych, o powierzchni 47,5 ha. Sposób eksploatacji odkrywkowy, system eksploatacji – zabierkowy. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 1,0, maksymalna 20,70. Miąższość złoża minimalna to 1,0, maksymalna 20,5,
- Skoki (numer złoża 3748) - złożo mieszanek żwirowo – piaskowych, o powierzchni 2,2 ha. Sposób eksploatacji odkrywkowy. Udokumentowana minimalna miąższość złoża to 3,0, maksymalna 10,5,

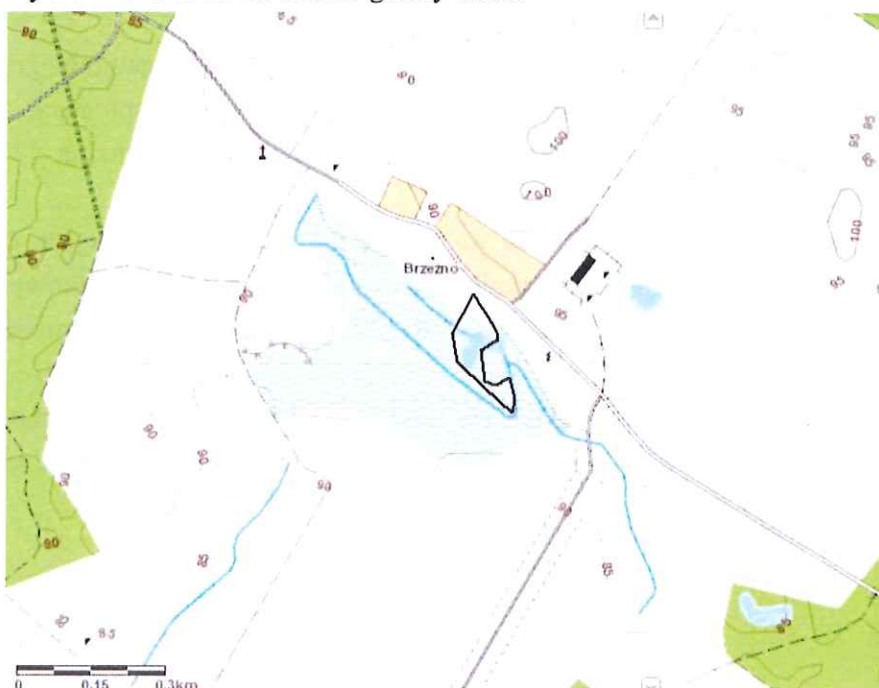
- Szczodrochowo (numer złoża KN 3745) - złoża mieszanek żwirowo – piaskowych, o powierzchni 6,01 ha. Sposób eksploatacji odkrywkowy. Udokumentowana minimalna głębokość spągu wynosi 2,4, maksymalna 18. Miąższość złoża minimalna to 2,3, maksymalna 12,9.

Ryc. 2 Obszary górnicze, tereny górnicze i złoża kruszywa naturalnego na terenie gminy Skoki

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

Ryc. 3 Złóża torfu na terenie gminy Skoki

Źródło:
<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

Bilans zasobów złóż kopalin na terenie gminy Skoki, według stanu na 31 grudnia 2015 roku przedstawia się następująco:

Tab. 25 Bilans zasobów złóż kopalin

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
1	Niedźwiedziny	E	7460	297	127
2	Niedźwiedziny I	R	1587	-	-
3	Niedźwiedziny DH	Z	765	688	-
4	Niedźwiedziny KR	E	894	637	80
5	Rejowiec	E	10066	9678	50
6	Skoki	Z	265	-	-
7	Szczodrochowo	Z	538	-	-
8	Brzeźno JŁ	R	20	-	-

Legenda:

E – złoża eksploatowane,

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,

Z – złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy – Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2015 r.

3.7. Ochrona przyrody

W obowiązującym prawie ochrona przyrody regulowana jest przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. W jej rozumieniu polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody tj.:

- dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów,
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
- siedlisk przyrodniczych,
- siedlisk roślin, zwierząt i grzybów zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych,
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
- krajobrazu,
- zieleni w miastach i na wsiach,

➤ zadrzewień.

Na terenie gminy Skoki znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy „Puszcza Zielonka” wraz z otuliną,
- użytki ekologiczne „Uroczysko Pomarzanki” i „Uroczysko Smolarki”,
- niewielki fragment obszaru Natura 2000 „Stawy Kiszkowskie” PLH 300050,
- niewielki fragment obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka”,
- pomniki przyrody.

3.7.1. Park Krajobrazowy „Puszcza Zielonka”

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Park Krajobrazowy „Puszcza Zielonka” utworzony został na mocy rozporządzenia nr 5/93 Wojewody Poznańskiego z 20 września 1993 roku, w celu zachowania i ochrony największego i najbardziej zbliżonego do naturalnego kompleksu leśnego, o dużych wartościach przyrodniczych i naukowo-dydaktycznych. Dla skuteczniejszej ochrony walorów Parku wyznaczona została wokół niego strefa ochronna, tzw. - otulina. Po przeprowadzonej w 2004 roku korekcie granic Parku, część terenów otuliny włączona została w jego granice. Obecnie powierzchnia Parku wynosi 12 202 ha, a powierzchnia otuliny – 9538,55 ha.

Urozmaicona rzeźba powierzchni Parku ukształtowana została w okresie ostatniego zlodowacenia, kiedy wytworzyły się strefy pagórków oraz doliny i rynny jeziorne. Południowy skraj Parku sięga pasma tzw. środkowo-poznańskiej moreny czołowej, którego jedną z kulminacji jest Dziewicza Góra (143 m n.p.m.) – najwyższe wzniesienie terenu objętego ochroną. Na północ od tego pasma rozpościera się rozległy obszar pagórkowatej moreny dennej, będący pod względem podziału geograficznego zachodnią częścią Pojezierza Gnieźnieńskiego. Jest ona wyniesiona 90–110 m n.p.m. Teren ten ożywiają wcięte weń rynny polodowcowe. Największa z nich przebiega od Pobiedzisk przez Murowaną Goślinę, aż po dolinę Warty - z 14 jeziorami, z czego 10 leży na obszarze Parku. Inne godne uwagi rynny to: dolina rzeki Trojanka, ciągnąca się od Huty Pustej przez Zielonkę, Głęboczek i Głębocko, oraz rynna rzeki Dzwonówka (Potoku Dzwonowskiego) od Dąbrowki Kościelnej przez Dzwonowo i Sławicę. Są to dwa główne ciekі płynące przez tereny w północnej części Parku. W części południowej Parku sieć hydrograficzną stanowią: Struga Owińska, Kanał Wronczyński i Kanał Goślinka. Środkowa, najwyżej wyniesiona część terenów leśnych jest bezodpływowa.

Na podniesienie atrakcyjności terenu Parku w dużej mierze wpływają jeziora, których na terenie Parku jest około 30, w tym 19 akwenów o powierzchni powyżej 1 ha. Większość, to śródlądowe jeziora występujące w rynnach subglacialnych, przeważnie przepływowe, całkowicie otoczone lasami, o zarośniętych i często zabagnionych brzegach. Do największych

jezior Parku należą: Stęszewsko - Kołatkowskie (78,4 ha), Worowskie Wielkie (40 ha), Gackie (31 ha), Dzwonowskie (27 ha). Do najmniejszych jezior w grupie 19 akwenów należą: Kociołek (1 ha), Głębocek (2ha) i Głębocko (3 ha). Szczególną malowniczością odznaczają się jeziora: Miejskie (12 ha) koło Okońca i Leśne (11 ha) koło Głębocka. Ogółem wody na terenie Parku stanowią 3,6% jego powierzchni. Na terenie otuliny największym jeziorem jest Jez. Turostowskie.

Specyficzną cechą Parku jest bardzo wysoki udział terenów leśnych – 78,4% jego powierzchni. Lasy charakteryzują się dobrze zachowanymi i urozmaiconymi zbiorowiskami leśnymi. Można tu wyróżnić aż 12 typów siedliskowych lasu. Przeważają siedliska boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego świeżego, gdzie dominuje sosna i dąb. Przez tereny Parku przebiegają wschodnie granice naturalnego występowania buka, klonu, jaworu i brekinii. Bogate i zróżnicowane jest także podszycie lasów, które tworzą m. innymi: leszczyna, kalina, tarnina, głóg, kruszyna, bez czarny, dereń oraz występujący na kilku stanowiskach wawrzynek wilczelyko. Z osobliwości florystycznych występujących na terenie Parku wymienić należy m. innymi: reliktowy żywiec dziewięciolistny, lilię złotogłów, kokorycz pustą, przylaszczkę pospolitą, sasankę łąkową, pełnika europejskiego i czerniec gronkowy. Z rzadkich roślin wodnych i torfowiskowych występują tu m.in. grzybienie białe, grązel żółty, rosiczki, jaskier wielki, kruszczyk błotny i kłoc wiechowata.

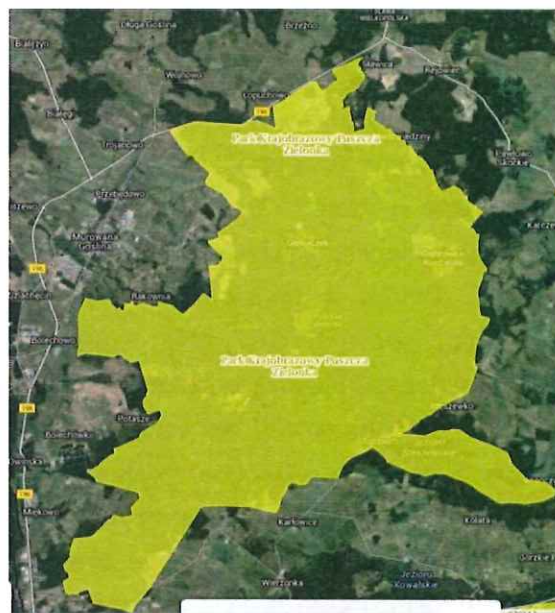
W parku rośnie około 200 szt. drzew pomnikowych, w tym - 4 grupowe pomniki przyrody. Są to przede wszystkim stare dęby i sosny, ale także graby, kasztanowce, wiązy i buki. Jedyny głąz o pomnikowych rozmiarach pełni dziś funkcję pomnika w Zielonce.

Z fauny Parku najlepiej rozpoznaną grupą są kręgowce. Znaczne powierzchnie lasów sprzyjają bytowaniu jeleni, danieli, saren, dzików i licznej populacji lisów. Spotyka się tu również zające, borsuki, kuny, a także będące pod ochroną wydry i bobry. Stwierdzono występowanie 13 gatunków nietoperzy, w tym borowiaczka – jednego z najrzadziej spotykanych w kraju nietoperzy. Tereny Parku odznaczają się również dużymi walorami ornitologicznymi. Stwierdzono występowanie 134 lęgowych gatunków ptaków. Na uwagę zasługuje m.in. fakt gnieźdzenia się błotniaka stawowego, bociana czarnego, kani rudej, zimorodka i stosunkowo duża liczebność dzięcioła średniego, dzięciołka, siniaka, lerki oraz rzadkiej dla Wielkopolski muchołówki małej. Z ptaków wodno-błotnych gnieździ się żuraw, bąk i inne. W przypadku bezkręgowców, stosunkowo dobrze poznaną grupą systematyczną są motyle większe (Macrolepidoptera). Stwierdzono występowanie 541 gatunków motyli należących do 21 rodzin z tej grupy. Najliczniej reprezentowane rodziny to: Noctuidae (sówki) – 216 gatunków i Geometridae (miernikowce) – 152 gatunki.

W granicach parku utworzonych jest 5 rezerwatów przyrody: „Jezioro Pławno”, „Jezioro Czarne”, „Klasztorne Modrzewie koło Dąbrówki Kościelnej”, „Las Mieszany w Nadleśnictwie Łopuchówko” i „Żywiec dziewięciolistny” i 2 użytki ekologiczne: „Dolina Trojanki między Głębockiem a Głębockiem” i „Mokradła nad Jeziorem Kamińskim”. Wyznaczone są także 4 ścieżki edukacyjne: „Dziewcza Góra” na Dziewiczej Górze, „Zbiorowiska roślinne wokół Jeziora Zielonka” w Zielonce, „Walory przyrodnicze okolic Kiskowa” oraz we Wronczynie „Ścieżka edukacyjna im. Maksymiliana Jackowskiego”.

Główne szlaki komunikacyjne przebiegają poza terenami Parku. Na jego obszarze zachował się natomiast układ dawnych traktów komunikacyjnych, w większości o nawierzchni gruntowej, łączących znajdujące się tu miejscowości, a będących częścią historycznych szlaków handlowych. Są to trakty: poznański, annowski, bednarski, zielonkowski i pławiński⁷.

Ryc. 4 Mapa określająca położenie obszaru Parku Krajobrazowego „Puszcza Zielonka”

3.7.2. Użytki ekologiczne

„Uroczysko Pomorzanki” – użytek ekologiczny utworzony uchwałą Nr XXXII/196/05 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 9 lutego 2005 roku. Przedmiot ochrony usytuowany jest w obrębie geodezyjnym Jabłkowo - Pomarzanki, na działce numer 22, oddz.119A pododdział d, będącej własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Durowo. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 0,74ha. Obiektem poddanym ochronie jest pastwisko V klasy, teren częściowo zabagniony, w 90% zarośnięty wierzbą łozą, Miejsce lęgowe ptactwa wodnego, ostoja drobnej fauny i dzikiej zwierzyny leśnej.

„Uroczysko Smolarki” – użytek ekologiczny utworzony uchwałą nr XXXII/196/05 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 9 lutego 2005 roku, zmieniony uchwałą Nr XXXII/221/2009 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 16 czerwca 2009 roku. Przedmiot ochrony usytuowany jest w obrębie geodezyjnym Potrzebanowo, na działkach numer: 37/2, 8030/3, 9031/2, oddziały: 32a, 32b, 31n, 31m, 31b, 30At, 30 Ax, będących własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Łopuchówko. Całkowita powierzchnia obszaru poddanego ochronie to 6,43ha. Obiektem poddanym ochronie są łąki klasy VI i nieużytki. Jest to teren trzcinowo – łąkowo – torfowy z kępami drzew o charakterze naturalnym z trwającymi procesami sukcesji.

⁷ Źródło: www.zpkww.pl

(

C

(

(

(

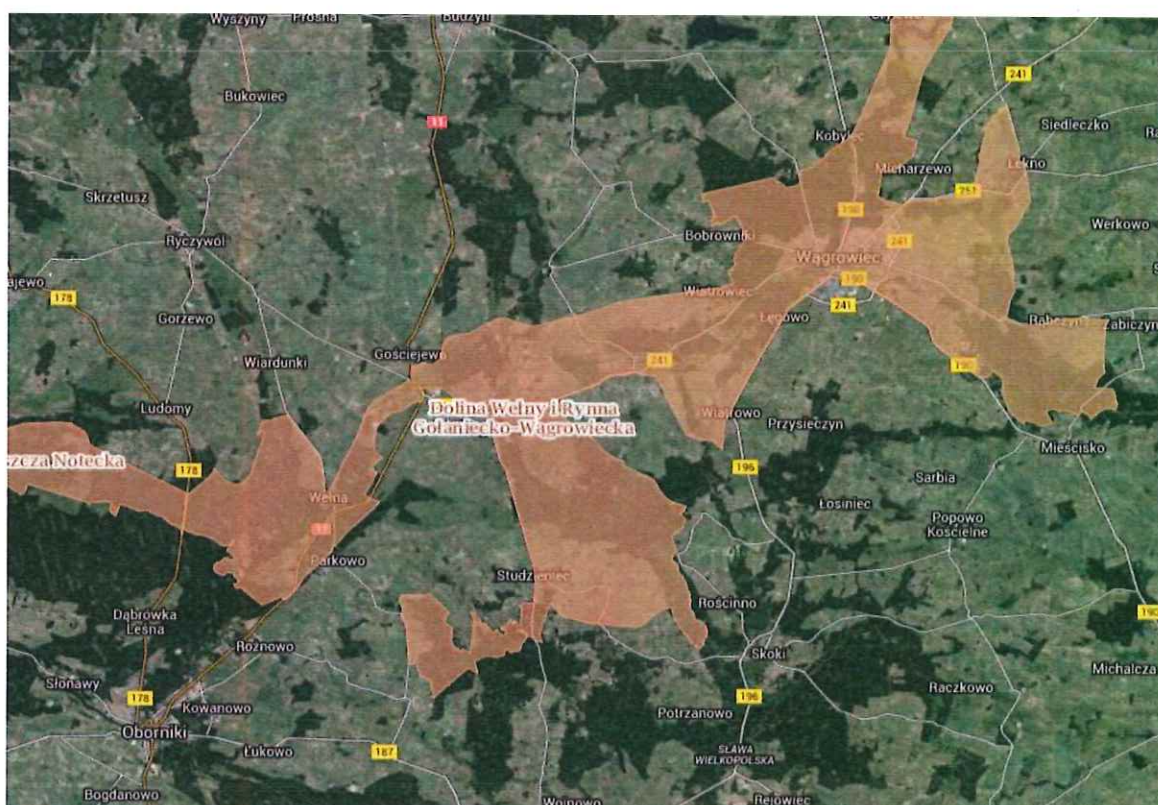
(

Na terenie gminy Skoki usytuowany jest niewielki fragment obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka”, ustanowiony na podstawie uchwały Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim.

Utworzony obszar obejmuje dolinę Welny, rynną Małej Welny, rynną Strugi Gołanieckiej oraz ujściowy odcinek rzeki Finty, o ogólnej powierzchni 22.640ha. Przedmiotem ochrony analizowanego obszaru jest malowniczy krajobraz dolin rzecznych, rynien polodowcowych z licznymi jeziorami wziętymi w równiny morenowe.

Ryc. 6 Mapa obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Welny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka”

Źródło: www.gdos.gov.pl

3.7.5. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody nazywane są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Pomnikami przyrody na terenie gminy Skoki są pojedyncze drzewa, aleje drzew oraz głaz narzutowy:

- Dąb bezszypułkowy „Dąb Piaskowy” o obwodzie 508cm i wysokości 23m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 5 – obręb geodezyjny Chociszewo. Ustanowiony pomnikiem przyrody uchwałą Nr XXXV/266/2014 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 27 marca 2014 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2014 roku, poz. 2826),
- Dąb szypułkowy „Grażyna” o obwodzie 351cm i wysokości 20m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 59/3 – obręb Budziszewice. Ustanowiony pomnikiem przyrody uchwałą Nr XXXV/266/2014 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 2 lutego 2012 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2012 roku, poz. 1551),
- Dąb szypułkowy „Stanisław” o obwodzie 402cm i wysokości 21m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 59/3 – obręb Budziszewice. Ustanowiony pomnikiem przyrody uchwałą Nr XXXV/266/2014 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 2 lutego 2012 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2012 roku, poz. 1551),
- Dąb szypułkowy o obwodzie 380cm i wysokości 30m, rosnący na działce numer 81- obręb geodezyjny Grzybowo (pas drogowy drogi Grzybowo – Grzybowice). Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),
- Dąb szypułkowy o obwodzie 330cm i wysokości 30m, rosnący na działce numer 81- obręb geodezyjny Grzybowo (pas drogowy drogi Grzybowo – Grzybowice). Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),
- Dąb szypułkowy o obwodzie 305cm i wysokości 30m, rosnący na działce numer 406 - obręb geodezyjny Potrzeźnowo (pas drogowy drogi Potrzeźnowo – Długa Goślina). Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),
- Dąb szypułkowy o obwodzie 345cm i wysokości 35m, rosnący na działce numer 406 - obręb geodezyjny Potrzeźnowo (pas drogowy drogi Potrzeźnowo – Długa Goślina). Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),
- Wierzba biała o obwodzie 545cm i wysokości 30m, rosnąca na działce o numerze ewidencyjnym 18 – obręb Jagńewice. Ustanowiona pomnikiem przyrody Rozporządzeniem

Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),

➤ Dąb szypułkowy o obwodzie 341cm i wysokości 35m, rosnący w miejscowości Antoniewo, na działce o numerze ewidencyjnym 58/2 – obręb geodezyjny Glinno. Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),

➤ Dąb szypułkowy o obwodzie 342cm i wysokości 35m, rosnący w miejscowości Antoniewo, na działce o numerze ewidencyjnym 59 – obręb geodezyjny Glinno. Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),

➤ Dąb szypułkowy o obwodzie 370cm i wysokości 35m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 1 – obręb geodezyjny Raczkowo. Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),

➤ „Buki w Dzwonowie” grupa 10 drzew z gatunku Buk zwyczajny o obwodach: 270cm, 394cm, 338cm, 337cm, 358cm, 318cm, 225cm, 388cm, 288cm, 275cm i wysokości odpowiednio: 22m, 26m, 27m, 27m, 27m, 27m, 25m, 27m, 25m, 26m, rosnąca na działce numer 39 – obręb geodezyjny Niedźwiedziny. Ustanowione pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 2/2003 z dnia 9 stycznia 2003 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2003 roku Nr 1, poz. 2),

➤ Buk zwyczajny o obwodzie 340cm i wysokości 30m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 9071 (oddział 71m) – obręb Brzeźno, będącej w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Łopuchówko. Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 8/2000 z dnia 12 września 2000 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2000 roku Nr 63, poz. 837),

➤ Dąb szypułkowy o obwodzie 457cm i wysokości 29m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 9075 (oddział 75c) – obręb Brzeźno, będącej w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Łopuchówko. Ustanowiony pomnikiem przyrody Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 8/2000 z dnia 12 września 2000 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 2000 roku Nr 63, poz. 837)

➤ Lipy drobnolistne – aleja drzew o wysokościach od 18m do 20m, rosnących w pasie drogowym drogi Pawłowo Skockie – Stawiany (na działce numer 34 – obręb Stawiany). Ustanowione pomnikiem przyrody Orzeczeniem Wojewody Poznańskiego z dnia 19 grudnia 1985 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 1986 roku Nr 5, poz. 70),

➤ Lipy drobnolistne – aleja drzew o obwodach od 180cm do 300cm i wysokościach od 15m do 20m, rosnących w pasie drogowym drogi Skoki - Rościnnno (na działce numer 168 – obręb Rościnnno). Ustanowione pomnikiem przyrody Orzeczeniem Wojewody Poznańskiego z dnia 19 grudnia 1985 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 1986 roku Nr 5, poz. 70),

➤ Sosna zwyczajna o obwodzie 220cm i wysokości 20m, rosnąca na działce o numerze ewidencyjnym 92 – obręb Rejowiec (teren cmentarza parafialnego). Ustanowiona pomnikiem

przyrody Orzeczeniem Wojewody Poznańskiego z dnia 19 grudnia 1985 roku (Dz. U. Woj. Wlkp. z 1986 roku Nr 5, poz. 70),

- Głaz narzutowy (gnejs) o obwodzie 630cm, usytuowany na działce numer 47 – obręb geodezyjny Glinno. Ustanowiony pomnikiem przyrody decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr RLSIŚ –7146- 21/79 z dnia 31 grudnia 1979 roku,
- Dąb szypułkowy o obwodzie 390cm i wysokości 22m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 28 – obręb Glinno (pas drogowy). Ustanowiony pomnikiem przyrody decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody Nr RLSIŚ –7146- 21/79 z dnia 31 grudnia 1979 roku,
- Dąb szypułkowy o obwodzie 590cm i wysokości 17m, rosnący na działce o numerze ewidencyjnym 129 – obręb Skoki. Ustanowiony pomnikiem przyrody decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej numer RL VI – 7/767/65 z dnia 30 listopada 1965 roku,
- Dęby szypułkowe – aleja drzew o obwodach od 240cm do 260cm, rosnących obustronnie wzdłuż drogi Skoki – Rościnnu, na działce o numerze ewidencyjnym 103 – obręb Rościnnu. Ustanowione pomnikiem przyrody orzeczeniem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 15 lutego 1957 roku (Dz. U. WRN z 1957 roku Nr 7, poz. 22),
- Dęby szypułkowe (3 sztuki drzew) o obwodach: 385cm, 365cm, 250cm, rosnące na działce o numerze ewidencyjnym 179 – obręb Glinno. Ustanowione pomnikiem przyrody orzeczeniem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 15 lutego 1956 roku (Dz. U. WRN z 1957 roku Nr 3, poz. 10).

3.8. Poważne awarie

Poważna awaria, zgodnie z definicją ustawy z dnia 27 kwietnia 2007 roku Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 519) to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Przez poważną awarię przemysłową rozumie się wyżej wymienioną poważną awarię w zakładzie.

Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. W zakresie przeciwdziałania poważnym awariom do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1688) należy:

- kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii,
- prowadzenie szkoleń dla organów administracji oraz podmiotów, o których mowa powyżej,
- badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska,

➤ prowadzenie rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska.

W przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zdarzeń o znamionach poważnej awarii Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w akcji ich zwalczania z organami właściwymi do jej prowadzenia (głównie Państwową Strażą Pożarną) oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tych awarii.

Na terenie gminy Skoki występuje jeden zakład zakwalifikowany do zakładów dużego ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 138) - Baza Paliw numer 4 w Rejowcu, będąca własnością Operatora Logistycznego Paliw Płynnych Sp. z o.o., ul. Wyszogrodzka 133, 09-410 Płock.

Przedmiotem działalności Bazy Paliw nr 4 w Rejowcu jest: przyjmowanie paliw płynnych dostarczanych transportem kolejowym i przesyłanych rurociągiem dalekosiężnym, przeładunek paliw za pomocą własnych urządzeń przeładunkowych do zbiorników magazynowych, magazynowanie paliw płynnych w zbiornikach magazynowych, świadczenie usług w zakresie uszlachetniania paliw, wykonanie badań i analiz jakościowych paliw i produktów petrochemicznych oraz spedycja paliw transportem drogowym i kolejowym.

W 2009 roku na terenie gminy Skoki wystąpiło jedno zdarzenie mające znamiona poważnej awarii (zgodnie z rejestrem zdarzeń o znamionach poważnej awarii, prowadzonym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska). 15 czerwca 2009 roku doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego z autocysterny (o łącznej pojemności 36m³) nastąpił wyciek paliwa poprzez rozszczelnienia głównych włączów. Łącznie wyciekło ok. 14m³ oleju napędowego oraz benzyny. W konsekwencji nastąpiło zanieczyszczenie gruntu rolnego o powierzchni ok. 0,5ha.

Pobrane próby gruntu do analizy fizykochemicznej w celu określenia stopnia zanieczyszczenia terenu wykazały obecność ropopochodnych na głębokości od 0,3 do ponad 1m. W ramach działań mających na celu przywrócenie środowiska do stanu właściwego, z zanieczyszczonego terenu wybrano ziemię w ilości 2635,65 Mg, którą poddano unieszkodliwieniu.

Gmina posiada Plan zarządzania kryzysowego Miasta i Gminy Skoki, przyjęty zarządzeniem Burmistrza oraz powołany Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego.

Zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2017 roku, poz. 209) do zadań Centrum Zarządzania Kryzysowego w Skokach należy:

➤ całodobowe alarmowanie członków gminnego zespołu zarządzania kryzysowego, a w sytuacjach kryzysowych zapewnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji oraz dokumentowania prowadzonych czynności,

- współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej,
- nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności,
- współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska,
- współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne,
- realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa.

3.9. Odnawialne źródła energii

Energia odnawialna jest to energia uzyskiwana z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych. Ich zasoby uzupełniają się w naturalnych procesach, co praktycznie pozwala traktować je jako niewyczerpalne. Odnawialne źródła energii (OZE) stanowią alternatywę dla tradycyjnych pierwotnych nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych), tj.: ropa naftowa, węgiel, gaz ziemny i uran.

W warunkach krajowych energia ze źródeł odnawialnych obejmuje energię z bezpośredniego wykorzystania promieniowania słonecznego (przetwarzanego na ciepło lub energię elektryczną), wiatru, zasobów geotermalnych (z wnętrza Ziemi), wodnych, stałej biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych.

Dokumentem regulującym działania w zakresie energii odnawialnej jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Krajowy cel ogólny w zakresie udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 roku dla Polski wynosi 15%.

Według danych GUS w Polsce udział energii odnawialnej w produkcji ogółem w 2010 roku wynosił 10,22% i był wyższy o 1,7% niż rok wcześniej.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w znacznym stopniu ogranicza emisję CO₂ do atmosfery oraz ogranicza import nośników energii z rejonów politycznie niestabilnych.

Na terenie Gminy Skoki pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych jest na niskim poziomie. W niewielkim stopniu wykorzystuje się energię słoneczną, geotermalną, wiatrową oraz biomasę. Instalacje solarne wykorzystywane są przede wszystkim do ogrzewania pomieszczeń, podgrzewania wody użytkowej, podgrzewania wody w basenach, a także szklarni, hal czy magazynów.

Obecnie coraz większym zainteresowaniem cieszy się fotowoltaika. Fotowoltaika zajmuje się przetwarzaniem światła słonecznego na energię elektryczną czyli inaczej wytwarzaniem prądu elektrycznego z promieniowania słonecznego przy wykorzystaniu zjawiska fotowoltaicznego.

Należy spodziewać się, że w najbliższych latach wykorzystanie energii odnawialnej stanie się coraz bardziej atrakcyjne i popularne.

Zgodnie z Uchwałą nr XXXV/235/2009 Rady Miejskiej Gminy Skoki z dnia 17 września 2009 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Skoki w części wsi Raczkowo dla działki nr 34 ustalono lokalizację wież elektrowni wiatrowych i urządzeń elektroenergetycznych.

4. PRIORYTETY EKOLOGICZNE I CELE GMINY SKOKI

Mając na uwadze podstawowe, strategiczne dokumenty gminy Skoki, województwa wielkopolskiego i Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”, a także założenia programu ochrony środowiska, za cel nadrzędny dokumentu przyjęto poprawę stanu środowiska poprzez zachowanie istotnych walorów przyrodniczych oraz zrównoważony rozwój, jako podstawę rozwoju gospodarczego i poprawę jakości życia mieszkańców.

W oparciu o analizę stanu aktualnego wyznaczono siedem obszarów priorytetowych ochrony środowiska:

- obszar priorytetowy I - Poprawa jakości środowiska
- obszar priorytetowy II – Ochrona przyrody
- obszar priorytetowy III – Racjonalna gospodarka odpadami
- obszar priorytetowy IV – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego
- obszar priorytetowy V – Edukacja ekologiczna społeczeństwa
- obszar priorytetowy VI – Działania systemowe w ochronie środowiska

W ramach wyżej wymienionych obszarów priorytetowych wyznaczono cele średniookresowe, których osiągnięcie będzie możliwe dzięki realizacji konkretnych działań.

Obszar priorytetowy I - Poprawa jakości środowiska

Cele średniookresowe do 2020:

1. Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza.

Kierunki działań:

- Zmniejszenie energochłonności poprzez termomodernizacje budynków,
- Zmniejszenie emisji punktowej,
- Zmniejszenie emisji powierzchniowej (emisji niskiej),
- Zmniejszenie emisji liniowej,
- Zmniejszenie wykorzystywania nieodnawialnych źródeł energii
- Zwiększenie produkcji energii pochodzącej z odnawialnych źródeł.

2. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę oraz ochrona środowiska gruntowo-wodnego.

Kierunki działań:

- Rozwój i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- Realizacja przedsięwzięć mających wpływ na poprawę stanu jakości wód,
- Określenie w planach miejscowych zasad zagospodarowania zapewniających gromadzenie, przechowywanie i powolny odpływ wód opadowych i roztopowych,
- Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią,
- Kontrola właścicieli nieruchomości w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych,
- Właściwe składowanie nawozów naturalnych,
- Zapobieganie skażeniu gleb i wód podziemnych poprzez budowę płyt obornikowych oraz zbiorników na gnojówkę i gnojownicę,
- Upowszechnienie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
- Okresowe monitorowanie zasobności gleb na terenie gminy.

3. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców gminy poprzez osiągnięcie dopuszczalnych poziomów hałasu.

Kierunki działań:

- Ograniczenie prędkości ruchu pojazdów w miejscach zagrożonych hałasem,
- Tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej,
- Remonty i modernizacje ulic polegające m.in. na stosowaniu nawierzchni o dobrych parametrach akustycznych,
- Rozwój systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych,
- Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasad strefowania (w odniesieniu do terenów niezagospodarowanych),
- W uzasadnionych przypadkach, wypieranie funkcji mieszkaniowej z budynków położonych przy pasach drogowych na rzecz usług, w przypadku ograniczonych możliwości technicznych i organizacyjnych redukcji hałasu.

4. Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacji ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko.

Kierunki działań:

- Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych,
- Edukacja ekologiczna na temat rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Obszar priorytetowy II – Ochrona przyrody

Cele średniookresowe do 2020 roku:

1. Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych gminy Skoki.

Kierunki działań:

- Realizacja przedsięwzięć mających na celu ochronę dziedzictwa przyrodniczego,
- Zwiększanie terenów zieleni gminy,
- Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków,
- Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych,
- Zachowanie elementów związanych z ekspozycją krajobrazową, a w szczególności zachowanie ciągów widokowych o walorach krajobrazowych.

2. Ochrona i prowadzenie właściwej gospodarki leśnej

Kierunki działań:

- Zwiększanie lesistości gminy,
- Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów gatunkowej i wiekowej i ich wykorzystanie gospodarcze,
- Zachowanie wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego lasów,
- Rozwój bioróżnorodności w lasach oraz ochrona lasów przed degradacją.

Obszar priorytetowy III – Racjonalna gospodarka odpadami

Cele średniookresowe do 2020 roku:

1. Osiągnięcie określonych w przepisach prawa poziomów recyklingu:

- odzysku odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła,
- Przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania.

Kierunki działań:

- Prawidłowe gospodarowanie odpadami komunalnymi powstałymi na terenie gminy.

2. Osiągnięcie określonych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami poziomów odzysku i recyklingu odpadów innych niż komunalne:

- Przestrzeganie obowiązków prawnych w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadów innych niż komunalne,
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie i odzysk odpadów oraz rozbudowa systemu zagospodarowania odpadów innych niż komunalne.

Kierunki działań:

- Koordynowanie edukacji ekologicznej dla podmiotów na terenie gminy.

Obszar priorytetowy IV – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Cele średniookresowe do 2020 roku:

1. Zminimalizowanie ryzyka wystąpienia zdarzeń mogących powodować poważną awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska

Kierunki działań:

- Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu substancji niebezpiecznych,
- Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe,
- Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii,
- Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka.

2. Zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków dla ludzi i środowiska spowodowanych zjawiskami pogodowymi takimi jak powódzie i susze

Kierunki działań:

- Ochrona mieszkańców miasta przed skutkami powodzi i suszy.

Obszar priorytetowy V – Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Cel średniookresowy do 2020 roku:

1. Kształtowanie świadomości ekologicznej i poszanowania dla środowiska przyrodniczego mieszkańców gminy Skoki

Kierunki działań:

- Prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez urząd,
- Promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej,
- Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

Obszar priorytetowy VI – Działania systemowe w ochronie środowiska

Cele średniookresowe do 2020 roku:

1. Zachęcanie i upowszechnianie zastosowania systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach oraz innych instytucjach.

Kierunki działań:

- Promowanie systemów zarządzania środowiskowego.

2. Zachęcanie społeczeństwa do opiniowania projektów oraz udziału w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.

Kierunki działań:

- Umieszczanie projektów w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu,
- Organizowanie spotkań i prezentacji tematycznych dla społeczeństwa.

3. Odpowiedzialność za szkody w środowisku zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”.

Kierunki działań:

- Zapobieganie powstawaniu i usuwanie szkód w środowisku.

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

REALIZACJA CELÓW I STRATEGIA DZIAŁAŃ W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH PRIORYTETOWYCH

Obszary priorytetowe i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w Programie muszą pozostawać w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym, w tym przypadku jest to Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2016-2020 oraz Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywą do 2020 roku.

Możliwość osiągnięcia zaplanowanych celów średniookresowych będzie możliwa dzięki realizacji zaproponowanych zadań, które zostały podzielone na zadania własne i koordynowane. Realizacja tych zadań przyczyni się w przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie gminy. W poniższej tabeli umieszczono następujące zadania planowane do realizacji w okresie od 2017 roku do 2020 roku.

Tab. 26. Cele i strategia działań w realizacji przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Lp.	Opis działania/Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w latach 2017-2020 [tys. PLN]	Źródło finansowania
OBSZAR PRIORYTETOWY I – POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA					
I.1	Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza.				
I.1.1	Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania niskiej jakości węgla oraz spalania odpadów w piecach domowych	Gmina Skoki Metropolia Poznań	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
I.1.2	Modernizacja kotłowni węglowych na gazowe	Gmina Skoki Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki właścicieli Środki zewnętrzne
I.1.3	Ograniczenie emisji do powietrza pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technologii, oczyszczanie dróg oraz zmianę systemów ogrzewania	Zarządcy dróg Podmioty dostarczające ciepło dla ludności Właściciele nieruchomości Podmioty gospodarcze	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki właścicieli Środki własne Środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

I.1.4	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustaleń dotyczących zaopatrzenia w energię ciepłą: między innymi na zasadach indywidualnych z możliwością wykorzystania: gazu, oleju opałowego, energii elektrycznej, źródeł energii odnawialnej (np. kolektory słoneczne, pompy ciepła, itp.) oraz z dopuszczeniem innych paliw przy zastosowaniu instalacji i urządzeń wykorzystujących niskoemisyjne technologie spalania oraz umożliwiające osiągnięcie jak najwyższej sprawności w procesie uzyskania energii ciepłej	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
I.1.5	Kontrole przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach grzewczych i na otwartych przestrzeniach	Policja Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
I.1.6	Termomodernizacja budynku Urzędu Miasta i Gminy w Skokach	Gmina Skoki	2017-2020	1.000.000,00	Środki własne Środki zewnętrzne
I.1.7	Termomodernizacja i modernizacja energetyczna budynków: dworce kolejowe (Skoki, Sława Wlkp., Roszkowo), świetlice (Pawłowo Skockie, Stawiany, Kakulin), budynków komunalnych (Potrzebno ul. Włókna, Skoki pl. Powstańców Wlkp., ul. Ciastowicza), szkoły podstawowej w Skokach	Gmina Skoki	2017-2020	3.185.000,00	Środki własne Środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

1.1.8	Budowa parkingów buforowych w m. Skoki, Sława Wlkp., Roszkowo	Gmina Skoki	2017-2020	4.500.000,00	Środki własne Środki zewnętrzne
1.1.9	Budowa systemu ścieżek rowerowych na trasie Sława Wlkp. – Skoki – Roszkowo	Gmina Skoki	2017 - 2020	3.290.000,00	Środki własne Środki zewnętrzne
1.1.10	Modernizacja infrastruktury oświetleniowej	Gmina Skoki	2017 - 2020	W zależności od potrzeb	Środki własne
1.1.11	Instalowanie odnawialnych źródeł energii – modułów fotowoltaicznych	Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
1.2	Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz usprawnienie system zaopatrzenia w wodę				
1.2.1	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka”	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
1.2.2	Budowa indywidualnych systemów oczyszczania nieczystości ciekłych na terenach o zabudowie rozproszonej	Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
1.2.3	Budowa i rozbudowa kanalizacji deszczowej oraz systemów oczyszczania wód opadowych spływających z placów i dróg gminnych	Gmina Skoki Zarządcy dróg	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
1.2.4	Poprawa parametrów bakteriologicznych poprzez wyeliminowanie dopływu zanieczyszczeń komunalnych do rzeki Mała Welnia poprzez kanalizację deszczową	Zarządca sieci kanalizacyjnej Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
1.2.5	Ograniczenie zużycia wody przez podmioty gospodarcze	Przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki właścicieli

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

I.2.6	Likwidacja zbiorników bezodpływowych poprzez podłączenie się do sieci kanalizacyjnej	Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki właścicieli
I.2.7	Kontrola właścicieli nieruchomości w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
I.2.8	Kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki powiatu
I.3	Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców				
I.3.1	Tworzenie nowych terenów zieleni oraz uzupełnianie istniejących nasadzeń (drzewa i krzewy)	Gmina Skoki Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
I.3.2	Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymagań z zakresu ochrony przed hałasem.	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
I.3.3	Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska.	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
I.3.4	Budowa nawierzchni ulic w Skokach – Krańcowa, Łąkowa, Boczna, Wąska	Gmina Skoki	2017-2020	1.326.443,00	Środki własne Środki zewnętrzne
I.3.5	Przebudowa nawierzchni ulicy Dworcowej w Skokach wraz z uzupełnieniem kanalizacji deszczowej	Gmina Skoki			
I.3.6	Bieżące remonty nawierzchni i dróg na terenie gminy	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

I.4	Stala kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacji ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko				
I.4.1	Wprowadzanie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
OBSZAR PRIORYTETOWY II – OCHRONA PRZYRODY					
II.1	Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych gminy Skoki				
II.1.1	Czynna ochrona przyrody (ocena stanu zdrowotnego), pielęgnacja pomników, zabiegi ochronne	Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
II.1.2	Renowacja i rewitalizacja gminnych zadrzewień, skwerów, zieleńców oraz prace pielęgnacyjne w drzewostanach	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W ramach prac związanych z coroczną konserwacją zieleni	Środki własne Środki zewnętrzne
II.1.3	Bieżące utrzymanie i rewitalizacja zieleni na gruntach zarządzanych przez gminę	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
II.1.4	Aktualizacja baz danych z zakresu ochrony przyrody	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
II.1.5	Ochrona i pielęgnacja pomników przyrody oraz podejmowanie działań w sprawie ustanowienia nowych form ochrony przyrody	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
II.1.6	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego ograniczonego dostępu do terenów cennych przyrodniczo	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

II.1.7	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
II.1.8	Tworzenie, utrzymanie i konserwacja przyrodniczych ścieżek dydaktycznych na terenie gminy	Gmina Skoki, Nadleśnictwa Lopuchówko, Durowo Związek Międzygminny Puszcza Zielonka	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki właścicieli Środki zewnętrzne
II.1.9	Ochrona konserwatorska wraz z renowacją zabytkowych parków	Gmina Skoki, Zarządcy, Właściciele nieruchomości, Konserwator przyrody	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki właścicieli Środki zewnętrzne
II.1.10	Ochrona, utrzymanie i tworzenie korytarzy ekologicznych	Gmina Skoki, Nadleśnictwa Związek Międzygminny Puszcza Zielonka	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki właścicieli Środki zewnętrzne
II.1.11	Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrody	RDOŚ w Poznaniu, WIOŚ w Poznaniu, Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki zewnętrzne Środki własne
II.1.12	Działania mające na celu rekompensatę ubytku zieleni w środowisku naturalnym, związanej z usuwaniem drzew i krzewów	Gmina Skoki Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki właścicieli

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

II.2	Ochrona i prowadzenie właściwej gospodarki leśnej				
II.2.1	Uwzględnienie w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego obszarów przeznaczonych pod zalesianie	Gmina Skoki	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne
II.2.2	Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych	Nadleśnictwa, Gmina Skoki	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki zewnętrzne Środki własne
II.2.3	Realizacja zadań wynikających z planów urzędzenia lasów	Nadleśnictwa, Gmina Skoki, Właściciele prywatni	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki zewnętrzne Środki własne
II.2.4	Zalesienie gruntów, lasów państwowych w ramach krajowego programu zwiększania lesistości	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu i Pile	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki RDLP
II.2.5	Sporządzanie przez nadleśnictwa planów zalesień dla gruntów niestanowiących zasobów skarbu państwa	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu i Pile	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki RDLP
OBSZAR PRIORYTETOWY III – RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI					
III.1	Osiągnięcie określonych poziomów odzysku odpadów, usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz nadzór nad składowiskiem odpadów komunalnych.				
III.1.1	Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi poprzez zwiększenie odzysku papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła, - materiałów budowlanych oraz ograniczenia składowania odpadów ulegających biodegradacji	Gmina Skoki	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
III.1.2.	Sukcesywna eliminacja wyrobów zawierających azbest	Gmina Skoki	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

III.1.3	Monitoring zrekultywowanego składowiska odpadów komunalnych w Rejowcu	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
III.1.4	Likwidacja „dzikich wysypisk”	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
OBSZAR PRIORYTETOWY IV – POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO					
IV.1	Zminimalizowanie ryzyka wystąpienia zdarzeń mogących powodować poważną awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska				
IV.1.1	Kontrola przewozów substancji niebezpiecznych i łatwopalnych. Kontrola stanu technicznego pojazdów i dróg kolejowych	Inspekcja Transportu Drogowego Policja	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki Wojewody
IV.1.2	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	Straż Pożarna Policja Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki Wojewody
IV.2	Zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków dla ludzi i środowiska spowodowanych zjawiskami pogodowymi takimi jak powódzie i susze				
IV.2.1	Naprawa i konserwacja budowli wodnych na rzece Mała Welnia	WZUiMW Inspektorat w Wągrowcu	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki Marszałka
IV.2.2	Konserwacja i modernizacja cieków wodnych na terenie gminy	WZUiMW Inspektorat w Wągrowcu Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki Marszałka Środki własne
IV.2.3	Stale monitorowanie i regulacja poziomu wód	WZUiMW Inspektorat w Wągrowcu Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki Marszałka Środki własne
IV.2.4	Systematyczna ocena ryzyka wystąpienia suszy na terenie Gminy	Gmina Skoki Izby rolnicze WODR w Poznaniu	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki Wojewody

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

IV.2.5	Doposażenie Wydziału Zarządzania Kryzysowego w niezbędny sprzęt i środki do zapobiegania i likwidacji zagrożeń	Gmina Skoki		W zależności od potrzeb	Środki własne
OBSZAR PRIORYTETOWY V – EDUKACJA EKOLOGICZNA SPOŁECZEŃSTWA					
V.1.1	Organizowanie akcji masowych, m.in.: Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	Gmina Skoki Szkoły Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
V.1.2	Prowadzenie kampanii edukacyjno - informacyjnej w zakresie ochrony przyrody (szkolenia, konferencje, prelekcje, konkursy, olimpiady edukacyjne)	Gmina Skoki Szkoły Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
V.1.3	Edukacja ekologiczna społeczeństwa realizowana poprzez: kampanie informacyjno-edukacyjne, imprezy o tematyce ekologicznej, konkursy, zajęcia pozalekcyjne, festyny itp.	Gmina Skoki Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka” Szkoły Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
V.1.4	Organizacja wycieczek, zielonych szkół, ścieżek ekologicznych, szlaków turystycznych, rajdów rowerowych mających na celu promocję walorów przyrodniczych gminy	Gmina Skoki Nadleśnictwa, Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka” Szkoły Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

V.1.5	Zakup materiałów lub sprzętu, wyposażenie lub doposażenie pomieszczeń służących edukacji dzieci i młodzieży	Gmina Skoki Nadleśnictwa, Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka” Szkoły Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
OBSZAR PRIORYTETOWY VI – DZIAŁANIA SYSTEMOWE W OCHRONIE ŚRODOWISKA					
VI.1	Zachęcanie i upowszechnianie zastosowania systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach oraz innych instytucjach				
VI.1.1	Wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego	Podmioty gospodarcze	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
VI.1.2	Doskonalenie systemów zarządzania środowiskowego	Podmioty gospodarcze	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
VI.2	Zachęcanie społeczeństwa do opiniowania projektów oraz udziału w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska				
VI.2.1	Doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie	Gmina Skoki RDOŚ Poznań WIOŚ Poznań	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
VI.2.2	Zachęcanie mieszkańców do uczestniczenia w konsultacjach społecznych dotyczących ochrony środowiska poprzez organizowanie spotkań konsultacyjnych, ogłoszenia w prasie, na stronie internetowej Urzędu, wydawanie ulotek i materiałów informacyjnych	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020

VI.2.3	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz zapewnienie im udziału we wszystkich zespołach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska np. podczas konsultacji społecznych	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
VI.2.4	Udział w szkoleniach pracowników instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku	Gmina Skoki	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
VI.4	Odpowiedzialność za szkody w środowisku zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”				
VI.4.1	Monitoring i kontrola podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska	WIOŚ Poznań Marszałek, Starosta	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
VI.4.2	Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody wyrządzone w środowisku	GIOŚ RDOŚ Poznań	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne
VI.4.3	Prowadzenie rejestru szkód w środowisku	GIOŚ	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne Środki zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne na podstawie, WPF, Strategii Rozwoju Gminy Skoki, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Skoki, Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego

6. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ

6.1. Instrumenty prawno-ekonomiczne

Dzięki odpowiednim instrumentom zarządzania środowiskiem cele zawarte w *Programie ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020* mogą być skutecznie realizowane. Wśród instrumentów zarządzania środowiskiem, które mogą zostać wykorzystane przy realizacji Programu ochrony środowiska należy wyróżnić: instrumenty prawno-administracyjne, ekonomiczne oraz społeczne. Instrumenty te wynikają z następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 roku, poz. 519),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2015 roku, poz. 469),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1987),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 roku, poz. 2134),
- ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. z 2015 roku, poz. 2100),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 roku, poz. 778),
- ustawa z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1688),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1133),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2015, poz. 909),
- ustaw z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 roku, poz. 290).

6.2. Instrumenty prawno-administracyjne

Do instrumentów prawno-administracyjnych zaliczamy: pozwolenia, ograniczenia i nakazy, zakazy, zezwolenia prawno-administracyjne, normy (standardy), akty prawa miejscowego oraz inne procedury administracyjne związane z ochroną środowiska.

➤ Pozwolenia

Wydawane pozwolenia możemy podzielić na emisyjne i eksploatacyjne. Do tych pierwszych zakwalifikujemy zezwolenia w zakresie m.in. wprowadzania ścieków do wód lub powierzchni ziemi, wytwarzania odpadów, emisji pyłów i gazów do powietrza, a także zintegrowanego oddziaływania na środowisko. Przez pozwolenia eksploatacyjne rozumiemy np. pozwolenia wodnoprawne w zakresie wykonania urządzeń wodnych, poboru wód podziemnych, rolniczego wykorzystania ścieków, koncesje na poszukiwanie lub rozpoznanie

złóż, koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż, decyzje o wyłączeniu gruntów rolnych i leśnych z produkcji.

Innym rodzajem pozwoleń są pozwolenia na budowę obiektu budowlanego, jego rozbiórkę czy decyzje o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części.

➤ Nakazy, zakazy i ograniczenia

Nakazy, zakazy, ograniczenia wynikać mogą z aktów prawa miejscowego i dotyczyć z korzystania ze środowiska.

➤ Standardy

Wśród standardów wyróżnić możemy standardy jakości środowiska i standardy emisyjne, normy możemy podzielić na normy właściwego postępowania, normy produktowe, normy techniczno-technologiczne.

Standardy jakości środowiska są wymaganiami, które muszą być spełnione w określonym czasie przez środowisko jako całość lub jego poszczególne elementy przyrodnicze. Określają one maksymalne dopuszczalne stężenia substancji w odniesieniu do odpowiednich komponentów środowiska tj. powietrza, wody, gleby, ziemi oraz dopuszczalne poziomy hałasu lub promieniowania, które mogą być zróżnicowane w zależności od rodzajów obszarów.

Standardy emisyjne stanowią dopuszczalne wielkości emisji, które mogą być określone indywidualnie dla danej instalacji lub ogólnie dla poszczególnych typów instalacji, wskazanych w przepisach prawa.

Normy produktowe określają proekologiczne cechy lub parametry produktu, którego zużycie lub użycie może być uciążliwe dla człowieka lub środowiska. Normy produktowe w szczególności określają: fizyczny lub chemiczny skład produktu, procedury postępowania z produktem, jego opakowania i oznakowania, ilości zanieczyszczeń, które mogą zostać uwolnione w czasie, ilości zanieczyszczeń, które mogą zostać uwolnione w czasie użytkowania.

Normy techniczno-technologiczne określają rodzaj i ilość zanieczyszczeń, które mogą powstawać w danym procesie produkcyjnym lub podczas użytkowania danego urządzenia.

➤ Akty prawa miejscowego

Z punktu widzenia ochrony środowiska do najważniejszych aktów prawa miejscowego należą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W wymienionym dokumencie ustala się m.in. szczególne warunki zagospodarowania terenów, uwzględniające potrzeby ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i zdrowia ludzi, prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

➤ Proekologiczne procedury administracyjne

Proekologiczne procedury administracyjne stanowią m.in. procedury zapewnienia udziału społeczeństwa w ochronie środowiska, procedury dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, procedury postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, procedury postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz na obszar Natura 2000.

6.3. Instrumenty ekonomiczne

Do instrumentów finansowych należą: zachęty finansowe, instrumenty oparte na transakcjach rynkowych, instrumenty o charakterze opłat i podatków, administracyjne kary pieniężne i inne instrumenty dobrowolnego stosowania.

➤ Zachęty finansowe

Przez zachętę finansową należy rozumieć pomoc finansową udzielaną przez Państwo, skierowaną do podmiotów gospodarczych. Jej zadaniem jest wspieranie inwestycji proekologicznych. Środki pochodzą z budżetu państwa lub samorządów lokalnych, funduszy ekologicznych, pomocy zagranicznej i mogą mieć formę dotacji, kredytów i pożyczek udzielanych na preferencyjnych warunkach.

➤ Instrumenty o charakterze opłat i podatków

Można wyróżnić następujące główne rodzaje opłat ekologicznych: opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, opłaty za emisję zanieczyszczeń, opłaty usługowe, opłaty użytkowe - produktowe i depozytowe.

Podstawowa różnica między opłatami i podatkami ekologicznymi dotyczy sposobu wykorzystania dochodów osiąganych z tytułu ich pobrania. Dochody z opłat powinny być zwrotnie przeznaczone na finansowanie procesów ochrony i gospodarowania środowiskiem. W Polsce dochody z opłat ekologicznych są gromadzone na kontach celowych funduszy ekologicznych. Podatki ekologiczne stanowią ogólny dochód budżetowy (państwa, gminy) i mogą, być użyte do finansowania inwestycji i przedsięwzięć proekologicznych.

➤ Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne są najczęstszą formą odpowiedzialności prawnej za naruszenie przepisów ochrony środowiska. Stosowane są one przez organy administracji publicznej i wymierzane w formie decyzji administracyjnej. Można wyróżnić zasadnicze funkcje, jakie pełnią kary pieniężne: prewencyjna, represyjna, kompensacyjna i egzekucyjna.

6.4. Instrumenty społeczne

Instrumenty społecznego oddziaływania to narzędzia związane z kształtowaniem świadomości i wiedzy ekologicznej ludzi. Ich celem jest ukierunkowanie proekologicznego zachowania społeczeństwa, w tym przestrzegania zakazów i nakazów.

Wyróżniamy instrumenty społecznego oddziaływania o charakterze formalnym i nieformalnym.

Wśród nieformalnych wyróżniamy m.in. edukację na podstawie informacji środków masowego przekazu, edukacja kształtowana podczas dyskusji w różnych gronach, działania informacyjne (m.in. ulotki, broszury, seminaria i kampanie), instrumenty nacisku społecznego takie jak: manifestacje, demonstracje.

Do formalnych instrumentów społecznego oddziaływania należy m.in. edukacja ekologiczna czy dostęp do informacji o środowisku.

Do instrumentów oddziaływania społecznego zaliczyć można instrumenty, takie jak:

➤ Edukacja ekologiczna

Pod pojęciem edukacji ekologicznej należy rozumieć działania mające na celu usprawnienie działań samorządów poprzez profesjonalne doszkalcenie i systemy szkoleń, wdrożenie interdyscyplinarnego modelu pracy, współpracę i partnerstwo między instytucjami, a także budowanie powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

Działania edukacyjne oraz szkolenia powinny być organizowane dla pracowników administracji samorządowej, mieszkańców, nauczycieli szkół, członków organizacji pozarządowych, dzieci i młodzieży, dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

➤ Dostęp społeczeństwa do informacji

Dostęp do informacji o środowisku jest warunkiem samokształcenia ekologicznego, podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa, a także warunkiem sprawnego zarządzania użytkowaniem, ochroną i kształtowaniem środowiska.

Dostęp społeczeństwa do informacji należy zapewnić przy użyciu narzędzi takich jak: konsultacje społeczne, debaty publiczne czy uzgodnienia.

➤ Instrumenty dobrowolnego stosowania

Wyżej wymienionymi dokumentami są m.in. umowy, przeglądy i zalecenia ekologiczne, porozumienia, procedury dobrowolnego stosowania. Wynikają z różnych dokumentów o nieobligatoryjnym charakterze. Przykładem mogą tu być porozumienia prezydentów miast, procedury określone w normach zarządzania środowiskowego. Ich celem jest zmniejszenie antropogenicznego obciążenia środowiska.

➤ Zalecenia ekologiczne

Zalecenia ekologiczne wskazują określone działania lub rozwiązania technologiczne, techniczne i organizacyjne, które jednostka może wdrożyć w celu uzyskania wyższej ekologiczno-ekonomicznej efektywności funkcjonowania. Przykładem może być zbiór zaleceń w zakresie oszczędzania energii w jednostkach administracji publicznej.

Z uwagi na fakt, że Burmistrz Miasta i Gminy Skoki dysponuje ograniczonymi instrumentami, spośród wyżej wymienionych, natomiast pozostałe instrumenty znajdują się w posiadaniu innych organów, takich jak: Marszałek Województwa, Wojewoda, Starosta, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska czy Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, konieczna jest ścisła współpraca pomiędzy tymi instytucjami dla sprawnego i efektywnego zarządzania jakością środowiska na terenie gminy.

6.5. Mechanizmy finansowe realizacji programu

Sukcesywna realizacja poszczególnych zadań zaplanowanych w Programie jest uzależniona od dostępności środków finansowych. Wymagane nakłady przewyższają możliwości budżetowe jednostki samorządu terytorialnego. Wobec powyższego istnieje potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. Jako dostępne sposoby finansowania inwestycji należy wymienić kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin, kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych bądź dotacje, które mogą pochodzić ze źródeł krajowych lub zagranicznych.

6.5.1. Źródła krajowe

➤ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (NFOŚiGW) - jest wspólnie z wojewódzkimi funduszami filarem polskiego systemu finansowania ochrony środowiska. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska. Najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu w ostatnich latach jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w naszym kraju. Wdrażanie projektów ekologicznych, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe z Komisji Europejskiej oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu będzie służyło osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych wynikających z zobowiązań międzynarodowych. Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Dzięki temu, że główną formą dofinansowania działań są pożyczki, Narodowy Fundusz stanowi „odnawialne źródło finansowania” ochrony środowiska. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania,

stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rzędzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci, a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii. Ze środków NFOŚiGW o dofinansowanie mogą ubiegać się podmioty - jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe tj.: fundacje, stowarzyszenia, administracja państwowa oraz osoby fizyczne. Dofinansowanie przedsięwzięć odbywa się przez udzielanie: oprocentowanych pożyczek, dotacji, w tym: dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych, dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji, dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza,
- Ochrona wód i gospodarka wodna,
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo,
- Geologia i górnictwo,
- Edukacja ekologiczna,
- Państwowy Monitoring Środowiska,
- Programy międzydziedzinowe,
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- Ekspertyzy i prace badawcze.

➤ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu to samorządowa osoba prawna w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, powołana w 1993 roku na podstawie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. Udziela pomocy na realizację licznych przedsięwzięć proekologicznych, charakteryzującymi się wymiernymi efektami proekologicznymi. Pomoc finansowa ze środków Wojewódzkiego Funduszu udzielana jest w formie: oprocentowanych pożyczek, dotacji, przekazania środków finansowych, nagród za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej oraz udostępniania środków finansowych bankom. Dofinansowanie w formie pożyczki nie może przekroczyć 75% kosztu całkowitego przedsięwzięcia. Oprocentowanie pożyczek wynosi 0,7 stopy redyskonta weksli jednak nie mniej niż 3,0 punktu procentowego

w stosunku rocznym. Maksymalny okres spłaty pożyczki wynosi 10 lat. Udzielona pożyczka może być częściowo umorzona. Umorzenie może wynieść do 30%. Natomiast dotacje mogą być udzielane do wysokości 90% kosztu całkowitego przedsięwzięcia. Wojewódzki Fundusz udziela także pomocy finansowej w formie dotacji, do oprocentowania kredytów bankowych lub częściowych spłat kapitału kredytów bankowych na podstawie umowy zawartej z bankiem.

Więcej informacji na temat Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu można uzyskać w siedzibie WFOŚiGW w Poznaniu, przy ulicy ul. Szczepanowskiego 15A, 60-541 Poznań, na stronie internetowej: www.wfosgw.poznan.pl, pod numerem telefonu 61 8 456 200 lub poprzez e-mail: biuro@wfosgw.poznan.pl.

➤ Bank Ochrony Środowiska (BOŚ) – oferuje preferencyjne kredyty na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska i zarazem wspiera rozwój biznesu. Oferta kredytowa skierowana jest do klientów indywidualnych, wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców i samorządów terytorialnych. Kredyty udzielane są również we współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Kredyty mogą być udzielane m.in. na: zakup i montaż kolektorów słonecznych do podgrzewania wody, na przedsięwzięcia związane z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii (ogniwa fotowoltaiczne), na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, termomodernizacje.

➤ Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) – udziela kredytów na współfinansowanie projektów wspieranych przez fundusze strukturalne Unii Europejskiej lub projektów zgodnych ze strategią rozwoju regionalnego lub lokalnego oraz kredytów inwestycyjnych przeznaczonych na finansowanie projektów realizowanych, przez jednostki samorządu terytorialnego, wspieranych środkami z budżetu Unii Europejskiej. Zarówno dla samorządów jak i dla klientów indywidualnych oferowane są kredyty preferencyjne na usuwanie skutków klęsk żywiołowych. Oferuje również premie termomodernizacyjne za przedsięwzięcia, w wyniku których następuje zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię dostarczaną do budynków.

6.5.2. Źródła zagraniczne

Podstawowymi instrumentami finansowania ochrony środowiska ze środków unijnych jest Fundusz Spójności (realizacja Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko), a także Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (realizacja WRPO).

Cel główny POIS wynika z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, którym jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której

cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Priorytet ten został oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

- czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii,
- adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie,
- konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020) został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „*Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego. Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.

- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Planuje się, że łączne środki publiczne przeznaczone na realizację PROW 2014-2020 wyniosą 13 513 295 000 euro, w tym: 8 598 280 814 z budżetu UE (EFRROW) i 4 915 014 186 euro wkładu krajowego. W ramach PROW 2014-2020 będzie realizowanych łącznie 15 działań. Pomoc finansowa ze środków Programu będzie skierowana głównie do sektora rolnego. Sektor ten jest szczególnie istotny z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i wymaga znacznego i odpowiednio ukierunkowanego wsparcia.

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska w tym przyrody. W ciągu ponad 20 lat funkcjonowania programu dofinansowanie z Komisji Europejskiej uzyskało blisko 4 180 projektów z całej Europy, w tym 69 z Polski. Obecny Program LIFE-program działań na rzecz środowiska i klimatu, obejmujący perspektywę finansową 2014-2020, jest kontynuacją instrumentu finansowego LIFE+ funkcjonującego w latach 2007-2013.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej od 2008 roku pełni rolę Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE oraz wspiera polskich Wnioskodawców proponując nowatorski i jedyny w Europie program dodatkowego współfinansowania projektów. Dzięki takiemu rozwiązaniu w Polsce realizowane są obecnie 64 projekty LIFE o budżecie blisko 620 mln PLN i wsparciu NFOŚiGW 260 mln PLN. NFOŚiGW jako Krajowy Punkt Kontaktowy pełni następujące funkcje:

- konsultacja wniosków o dofinansowanie z KE w ramach Programu LIFE oraz ocena ich kompletności;
- współpraca z Komisją Europejską, w tym reprezentowanie Polski na forum Komitetu Sterującego LIFE;
- działania promocyjne oraz informowanie społeczeństwa o Programie LIFE w celu dofinansowania działań w zakresie ochrony środowiska i klimatu;
- wspieranie Wnioskodawców w przygotowywaniu wniosków m.in. poprzez szkolenia oraz konsultacje.

Wnioskodawcy, którzy chcą, by NFOŚiGW włączył się finansowo w realizację projektu mogą składać do NFOŚiGW osobne wnioski o udzielenie dofinansowania przedsięwzięć LIFE ze środków krajowych. Każdego roku termin przyjmowania wniosków do NFOŚiGW oraz do KE publikowany jest wraz z formularzami wniosków. Beneficjent może więc łącznie ze środków KE i NFOŚiGW uzyskać dofinansowanie przedsięwzięcia nawet do wysokości 95% kosztów kwalifikowanych. Dofinansowanie mogą otrzymać

zarówno Beneficjenci koordynujący projektów realizowanych na terenie Polski, jak również polscy współbeneficjenci projektów międzynarodowych. W celu współfinansowania przedsięwzięć, które otrzymają dofinansowanie w ramach Programu LIFE, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej utworzył specjalny, przyjazny dla Wnioskodawców Program priorytetowy. Dzięki temu Beneficjent już na etapie składania wniosku do KE ma możliwość zbilansowania budżetu planowanego przedsięwzięcia. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej co roku organizuje dla Wnioskodawców warsztaty pisania wniosków, które odbywają się w okresie poprzedzającym termin złożenia wniosków do Programu LIFE.

Horyzont 2020 to największy w historii program finansowania badań naukowych i innowacji w Unii Europejskiej. Jego budżet w latach 2014-2020 wynosi prawie 80 mld euro. Chodzi o stworzenie spójnego systemu finansowania innowacji: od koncepcji naukowej, poprzez etap badań, aż po wdrożenie nowych rozwiązań, produktów czy technologii. Ministerstwo Nauki zaproponowało wspólne działanie na rzecz Programu. Działania te opisane są w Pakiecie dla Horyzontu 2020. Pod tym dobrowolnym zobowiązaniem do wspierania i aktywizacji zespołów badawczych w pozyskiwaniu pieniędzy ze wspólnego europejskiego budżetu na rozwój nauki podpisało się już ponad 340 jednostek naukowych.

7. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH

7.1. Zarządzanie środowiskowe

Idea zapobiegania negatywnemu oddziaływaniu na środowisko została zapoczątkowana na przełomie lat 60 i 70-tych XX wieku. Wcześniej przedsiębiorstwa zajmowały się głównie naprawianiem szkód wyrządzanych w środowisku. W latach 80-tych pojawiła się koncepcja kompleksowego podejścia do problemu zarządzania wpływem na środowisko. Zaczęto wdrażać nowe technologie, stosować odpowiednio dobrane materiały i surowce i inne działania tego typu. Pojawiło się pojęcie „zarządzanie środowiskowe”. Zarządzanie środowiskowe oznacza te aspekty ogólnej funkcji zarządzania organizacją, które dotyczą kontrolowania i sterowania wpływem, jaki wywiera ona na środowisko. Pojęcie to obejmuje całość problemów dotyczących wpływu wywieranego na środowisko, a mających znaczenie dla strategii firmy i jej konkurencyjności na rynku. Filozofia zarządzania środowiskowego została po raz pierwszy sformułowana w połowie lat osiemdziesiątych w „Kodeksie postępowania w zakresie zarządzania środowiskowego” Niemieckiego Stowarzyszenia na Rzecz Zarządzania Środowiskiem. Warunkiem koniecznym funkcjonowania systemu zarządzania środowiskowego jest jego integracja z ogólnym systemem zarządzania organizacją. Nie może dobrze funkcjonować system zarządzania środowiskowego opracowany i wprowadzony niezależnie od ogólnych celów, priorytetów i procedur obowiązujących w danej organizacji. Dotyczy to zarówno polityki ekologicznej,

która powinna stanowić integralną część ogólnej polityki firmy, jak i wszelkich praktyk, procedur, procesów i środków. W przeciwnym wypadku może dochodzić do konfliktów, ponieważ w wielu wypadkach cele ochrony środowiska ustanowione bez uwzględniania celów ekonomicznych firmy, okażą się z nimi sprzeczne.

Wdrożenie systemu i jego certyfikacja przedstawia Przedsiębiorstwo jako organizację, która:

- prowadzi działalność z uwzględnieniem swojej Odpowiedzialności Społecznej (CSR – Corporate Social Responsibility),
- realizuje w sposób kontrolowany procesy związane z istotnymi aspektami środowiskowymi,
- realizuje zadania zmierzające do osiągnięcia określonych celów środowiskowych oraz realizacji zadań i programów środowiskowych,
- zobowiązała się do:
 - utrzymywania zgodności z prawem środowiskowym,
 - zapobiegania zanieczyszczeniom,
 - dążenia do ciągłej poprawy wyników na rzecz ochrony środowiska.

Korzyści, jakie przedsiębiorstwo może osiągnąć z wdrożenia Systemu Zarządzania Środowiskiem:

- zwiększenie konkurencyjności firmy - lepszy wizerunek firmy w oczach potencjalnych klientów i inwestorów,
- poprawa wizerunku Organizacji jako odpowiedzialnej społecznie (CSR – Corporate Social Responsibility),
- ułatwienie dostępu do różnego rodzaju programów mających na celu dofinansowywanie działalności Przedsiębiorstwa,
- uporządkowanie stanu formalnoprawnego - zgodność lub większe prawdopodobieństwo zgodności z wymaganiami prawnymi,
- łatwiejsze uzyskiwanie pozwoleń i zatwierdzeń, dzięki spełnieniu wymagań prawa,
- redukcję wytwarzania zanieczyszczeń i odpadów,
- redukcja kosztów usuwania odpadów i kosztów energii oraz opłat za korzystanie ze środowiska,
- lepsza współpraca i stosunki ze społeczeństwem, władzami oraz jednostkami kontrolującymi,
- nacisk położony na zapobieganie, a nie na działania korygujące powoduje obniżenie ryzyka środowiskowego, a przez to obniżenie mogących wystąpić kosztów kar i odszkodowań.

Najpopularniejszymi standardami, które definiują wymagania odnośnie Systemów Środowiskowych są obecnie:

- ISO 14001:2004 Environmental Management Systems (EMS), czyli System Zarządzania Środowiskowego (SZŚ),
- System Ekozarządzania i Audytu EMAS (ang. Eco Management and Audit Scheme),

- FSC - System Certyfikacji Kontroli Pochodzenia Produktu oraz Gospodarki Leśnej,
- EN 16001:2009 - System Zarządzania Energią.

Dodatkowo elementy proekologiczne znajdują się również w innych standardach, jak:

- SQAS (Safety and Quality Assessment System), czyli System Badania i Oceny Bezpieczeństwa i Jakości opracowany przez Europejską Izbę Przemysłu Chemicznego w celu stworzenie warunków odpowiedzialnego i bezpiecznego obrotu produktami branży chemicznej,
- Standardy poszczególnych globalnych koncernów (charakteryzujące się zazwyczaj bardziej rygorystycznymi wymaganiami niż te przedstawione w popularnych standardach i wymaganiach prawa poszczególnych Krajów, w których funkcjonują zakłady koncernów (przykładami takich koncernów są np. Toyota, Toshiba, itp.).

ISO 14001:2004 Environmental Management Systems (EMS), czyli System Zarządzania Środowiskowego (SZŚ) jest normą, w której Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna zawarła wymagania odnośnie systemu zarządzania środowiskowego. Podstawowym zadaniem niniejszej normy ISO 14001 jest wspomaganie ochrony środowiska i zapobieganie zanieczyszczeniom w sposób uwzględniający potrzeby społeczno-ekonomiczne. Obecnie nie ma żadnego centralnego rejestru, w którym byłyby gromadzone dane o liczbie organizacji posiadających certyfikat ISO.

System Ekozarządzania i Audytu EMAS (ang. Eco Management and Audit Scheme) jest Wspólnotowym, dobrowolnym instrumentem potwierdzającym ciągle doskonalenie efektywności ekologicznej (środowiskowej) w organizacjach (przedsiębiorstwach, zakładach, instytucjach). EMAS został przyjęty przez Komisję Europejską w 1993 r., a wdrożony w 1995 r. Składa się z 18 artykułów oraz 8 integralnych i wiążących załączników, z których pierwszy stanowi międzynarodowa norma ISO 14001, tj. wymagania dla Systemu Zarządzania Środowiskowego. EMAS obowiązuje we wszystkich 27 Państwach Członkowskich Unii Europejskiej oraz w krajach z Europejskiego Obszaru Gospodarczego (European Economic Area), jednak przystąpienie do niego jest dobrowolne. Organizacje zarejestrowane w EMAS są w pełni zgodne z prawem, posiadają funkcjonujący system zarządzania środowiskowego oraz komunikują swoje efekty działalności środowiskowej poprzez publikowanie niezależnie zweryfikowanej deklaracji środowiskowej. Organizacja, która chce zarejestrować się w systemie EMAS musi wdrożyć system zarządzania środowiskowego zgodnie z wymaganiami normy ISO 14001, opublikować deklarację środowiskową zweryfikowaną przez niezależnego, akredytowanego weryfikatora środowiskowego, aktywnie włączyć pracowników w proces zarządzania środowiskowego oraz postępować zgodnie z prawem. Podstawą systemu prawnego EMAS w Polsce jest Rozporządzenie Nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego z dnia 19 marca 2001 r. dopuszczające dobrowolny udział organizacji w systemie zarządzania środowiskowego i

audytu we Wspólnocie (EMAS) oraz ustawa z dnia 15 lipca 2011 roku o krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) (Dz. U. Nr 178 poz. 1060). Strukturę organizacyjną systemu EMAS w Polsce tworzą:

1. Minister właściwy do spraw środowiska,
2. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
3. Polskie Centrum Akredytacji.

Zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 roku o krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska jest zobowiązany do prowadzenia rejestru krajowego organizacji zarejestrowanych w systemie EMAS oraz rejestru akredytowanych weryfikatorów środowiskowych systemu EMAS. Według stanu na dzień 16 kwietnia 2012 roku w bazie zarejestrowanych było 43 organizacje. Ilość organizacji posiadających wdrożony system EMAS mimo ciągłego wzrostu jest nadal niewielka.

7.2. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Zarówno w polskim prawie, jak i w prawie Unii Europejskiej podkreśla się istotną rolę społeczeństwa w zapewnieniu właściwej ochrony środowiska. W polskim prawodawstwie udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska uregulowany jest w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 roku, poz. 353). Organy administracji (w tym administracja rządowa i samorządowa wszystkich szczebli, a także inne podmioty, gdy są one powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień do wykonywania zadań publicznych dotyczących środowiska i jego ochrony) są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacje, które mogą być udostępniane dotyczą:

- stanu elementów środowiska (m.in. woda, powietrze, powierzchnia ziemi, kopaliny itp.),
- emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń które wpływają lub mogą wpływać na elementy środowiska,
- środków, tj.: środki administracyjne, polityki, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy, itp., a także działania wpływające lub mogące wpłynąć na elementy środowiska, jak również środki i działania, które mają na celu ochronę tych elementów,
- raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań wpływających lub mogących wpłynąć na elementy środowiska,

➤ stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi, oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych.

W/w ustawa wprowadza również procedurę udziału społeczeństwa, zarówno w przypadku udziału w podejmowaniu decyzji, jak i opracowywaniu dokumentów. Społeczeństwo ma możliwość składania uwag i wniosków, a organ administracji publicznej rozpatruje wszystkie wniesione uwagi i wnioski. Ponadto możliwe jest przeprowadzenie publicznej rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa.

Zapewnienie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska ma na celu m.in.:

- wzrost społecznej świadomości zagadnień ochrony środowiska i pogłębienie rozumienia zagadnień środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- zwiększenie zaufania do administracji i społecznego poparcia dla decyzji dotyczących środowiska,
- wzmocnienia odpowiedzialności administracji i jawności w podejmowaniu decyzji,
- poprawę jakości i wykonania decyzji.

Celom tym służyć ma:

- zapewnienie we właściwym terminie i ułatwianie dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, poprzez:
 - aktywne udostępnianie informacji,
 - udostępnianie informacji na wniosek,
 - tworzenie rejestrów ułatwiających dostęp do informacji,
- umożliwienie społeczeństwu przedstawiania swoich poglądów:
 - przed wydaniem ważniejszych decyzji administracyjnych dotyczących środowiska,
 - przed uchwalaniem dokumentów strategicznych mających znaczenie dla środowiska,
 - przed uchwaleniem ustaw i rozporządzeń mających znaczenie dla środowiska,
 - zapewnienie dostępu społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości w przypadkach:
 - nierespektowania jego praw dotyczących dostępu do informacji o środowisku,
 - występowania nieprawidłowości respektowaniu procedur dotyczących środowiska,
 - potrzeby kwestionowania działań lub zaniechania działań w dziedzinie środowiska przez organy administracji i inne osoby.

W Urzędzie Miasta i Gminy w Skokach konsultacje z mieszkańcami przeprowadzane się w przypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy. Podstawowym celem konsultacji jest wysondowanie opinii mieszkańców w sprawie poddanej konsultacji. Mają charakter opiniodawczy, a ich wyniki nie są wiążące dla organu gminy.

7.3. Rozwój badań i postęp techniczny

Prawodawstwo zarówno polskie jak i unijne stawia szereg wymagań i zaleceń w zakresie ograniczania wpływu człowieka na środowisko naturalne. Wiąże się to z poszukiwaniem i wdrażaniem coraz to nowocześniejszych technologii i rozwiązań, które ograniczą do minimum negatywny wpływ działalności człowieka na środowisko, a także spowodują poprawienie stanu środowiska naturalnego. Temu procesowi sprzyja podnosząca się świadomość ekologiczna, wzrost wiedzy społeczeństwa oraz rozwijająca się lokalna gospodarka. Ważną rolę w rozwoju gminy odgrywa proinwestycyjna, otwarta polityka władz. Świadczą o niej między innymi: krótki czas oczekiwania na decyzje administracyjne, sprawna obsługa osób otwierających i prowadzących działalność gospodarczą.

7.4. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Zgodnie z ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1789), każdy kto powoduje szkody w środowisku zobowiązany jest do poniesienia kosztów naprawienia tych szkód i przywrócenia środowiska do właściwego stanu. Jest to tak zwana zasada „zanieczyszczający płaci”. Przez szkodę w środowisku rozumie się negatywną, mierzalną zmianę stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenianą w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska.

Do działalności stwarzającej ryzyko szkody w środowisku zalicza się:

- działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, wymagającą uzyskania wpisu do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- eksploatację instalacji wymagającą uzyskania: pozwolenia zintegrowanego, pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów wymagającą uzyskania zezwolenia,
- działalność w zakresie zbierania odpadów oraz działalność w zakresie transportu odpadów wymagającą uzyskania zezwolenia,
- działalność zwolnioną z obowiązku uzyskania odrębnego zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania lub transportu odpadów,
- działalność związaną z transportem odpadów wymagającą zgłoszenia do rejestru,
- działalność wymagającą uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, tj.: wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór oraz odprowadzanie wód powierzchniowych lub podziemnych, retencjonowanie śródlądowych wód powierzchniowych,
- zamknięte użycie GMO oraz zamierzone uwolnienie GMO do środowiska, w tym wprowadzanie produktów GMO do obrotu,

- międzynarodowy obrót odpadami,
- gospodarowanie odpadami wydobywczymi na podstawie zezwolenia na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych,
- produkcję, wykorzystanie, przechowywanie, przetwarzanie, składowanie, uwalnianie do środowiska oraz transport:
 - substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych lub substancji stwarzających zagrożenie i mieszanin stwarzających zagrożenie,
 - środków ochrony roślin,
 - produktów biobójczych,
- transport towarów niebezpiecznych i materiałów niebezpiecznych.

W przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku podmiot korzystający ze środowiska jest obowiązany niezwłocznie podjąć działania zapobiegawcze. Natomiast w przypadku wystąpienia szkody w środowisku podmiot korzystający ze środowiska zobowiązany jest do podjęcia działań w celu ograniczenia szkody w środowisku, zapobieżenia kolejnym szkodom i negatywnym skutkom dla zdrowia ludzi lub dalszemu osłabieniu funkcji elementów przyrodniczych, w tym natychmiastowego skontrolowania, powstrzymania, usunięcia lub ograniczenia w inny sposób zanieczyszczeń lub innych szkodliwych czynników oraz do podjęcia działań naprawczych. Jeżeli bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku nie zostało zażegnane, mimo przeprowadzenia działań zapobiegawczych, lub wystąpiła szkoda w środowisku, podmiot korzystający ze środowiska jest obowiązany niezwłocznie zgłosić ten fakt organowi ochrony środowiska i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Koszty przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych ponosi podmiot korzystający ze środowiska.

7.5. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna ma na celu podnoszenia świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat ochrony środowiska naturalnego. Kształtowanie właściwych postaw przynosi korzyści zarówno dla zdrowia ludzi jak i dla środowiska naturalnego. Edukację ekologiczną należy rozpowszechniać już wśród najmłodszych aby móc ją kontynuować jak najdłużej. Edukacja ekologiczna jest procesem długotrwałym, dlatego też nie może być prowadzona w formie jednorazowych akcji, musi mieć charakter cykliczny przy udziale różnych instytucji, lokalnych społeczności, samorządów, prywatnych inwestorów i organizacji pozarządowych. Brak świadomości ekologicznej mieszkańców negatywnie wpływa na wszelkie inwestycje z zakresu ochrony środowiska, gdyż nieświadome swoich działań społeczeństwo niechętnie dostosowuje się do nowych, ekologicznie bezpiecznych rozwiązań. Dlatego temat edukacji ekologicznej powinien być rozwijany w sposób rzeczowy i przystępny, ważną rolę w kształtowaniu świadomości ekologicznej odgrywają media (telewizja, radio, prasa, Internet), podręczniki szkolne, poradniki dla nauczycieli, reklama, happeningi, dostęp do instytucji

kultury i sztuki. Prawidłowe i efektywne przeprowadzenie procesu edukacji, w celu uzyskania optymalnych osiągnięć, wymaga stosowania odpowiednich form przekazu takich jak: materiały drukowane: ulotki, wkładki prasowe, broszury, obwieszczenia, powiadomienia służb komunalnych, plakaty, biuletyny, raporty, materiały kształceniowe (np. autorskie programy nauczania), okolicznościowe pamiątki (znaczkę, kalendarzyki, długopisy i in.). Broszury i inne drukowane materiały informacyjne należą do najczęściej używanych środków promocji i edukacji, ze względu na niską cenę oraz fakt, że przemawiają do odbiorcy równocześnie poprzez tekst jak i obraz, audiowizualne: wywiady dla radio i telewizji, pokazy foliogramów, krótkich filmów instruktażowych i programów komputerowych oraz wystawy np. fotograficzne lub plastyczne o tematyce ekologicznej, imprezy promocyjne, m. in.: konferencje prasowe, zebrania mieszkańców, imprezy specjalne, (festiwale, akcje), warsztaty, seminaria i konferencje. Również wycieczki, ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze oraz samo otoczenie miejsca pracy i zamieszkania stwarzają dużo okazji do wpływania na świadomość ekologiczną mieszkańców.

Na terenie gminy Skoki edukacja ekologiczna prowadzona jest głównie przez:

- Urząd Miasta i Gminy,
- Nadleśnictwa Łopuchówko i Durowo,
- jednostki oświatowe: szkoły, przedszkola, stowarzyszenia.

Aktywność władz gminnych, koncentruje się głównie na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu spotkań przedstawicieli samorządu z młodzieżą szkolną oraz prelekcji i spektakli o tematyce ekologicznej, a także organizowaniu tradycyjnych akcji społecznych, takich jak „Dzień Ziemi” i „Sprzątanie Świata”, konkursów, angażujących mieszkańców gminy, w tym głównie młodzież, do działań proekologicznych.

8. MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU

Odpowiedzialność w zakresie realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skoki na lata 2017-2020 spoczywa na Burmistrzu Miasta i Gminy. Nadrzędną zasadą niniejszego opracowania jest realizacja wyznaczonych zadań. W procesie wdrażania Programu biorą udział następujące grupy podmiotów:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem,
- podmioty realizujące zadania Programu, w tym podmioty korzystające ze środowiska,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- społeczność gminy.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji przyjętych celów ekologicznych i działań. Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska. Niezbędna jest współpraca pomiędzy wszystkimi jednostkami uczestniczącymi w realizacji Programu. Burmistrz współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego, a także z instytucjami (tj. WIOŚ, RDOŚ,

GDOŚ, PPIS) w dyspozycji których znajdują się odpowiednie instrumenty np. prawne, finansowe. Proces wdrażania Programu wymaga stałego monitoringu. Najważniejszym jego elementem jest ocena realizacji zadań z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów.

Okresowej ocenie i analizie należy poddawać:

- stopień realizacji przedsięwzięć i zadań,
- poziom wykonania przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich realizacją,
- przyczyny w/w rozbieżności.

Na potrzeby przeprowadzania oceny realizacji poszczególnych celów i zadań przedstawionych w harmonogramie zaproponowano wykorzystanie wskaźników przedstawionych w tabeli poniżej.

Tab. 27 Wskaźniki monitorowania programu

L.p.	Rodzaje wskaźników	Jednostka
Wskaźniki ekologiczne		
1	Jakość powietrza – w strefie wielkopolskiej	klasa
2	Stan ekologiczny i chemiczny wód powierzchniowych	klasa
3	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	%
4	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	szt.
5	Długość istniejącej sieci wodociągowej w danym roku	km
6	Długość istniejącej sieci kanalizacyjnej w danym roku	km
7	Komunalne oczyszczalnie ściekowe	szt.
8	Przemysłowe oczyszczalnie ściekowe	szt.
9	Wskaźnik lesistości	%
10	Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną	%
Wskaźniki społeczne		
1	Ilość akcji i kampanii informacyjno – edukacyjnych w danym roku	szt.
2	Długość ścieżek edukacyjno - przyrodniczych	km
3	Konsultacje z udziałem społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	szt.
Wskaźniki ekonomiczne		
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska:	tys. zł
A	gospodarka wodna	
B	gospodarka wodno – ściekowa i ochrona wód	
C	gospodarka odpadami	
D	pozostała działalność	

Materiały źródłowe:

- 1) Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku,
- 2) Wielkopolska 2020 – Zaktualizowana strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020,
- 3) Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016 – 2020,
- 4) Program Ochrony Środowiska Powiatu Wągrowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018,
- 5) Przegląd zasobów odnawialnych źródeł energii w województwie wielkopolskim, 2007,
- 6) Raporty o stanie środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu,
- 7) Opracowanie własne – na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Skokach, Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Skokach,
- 8) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Skoki,
- 9) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Skoki,
- 10) Bank Danych Lokalnych GUS,
- 11) Powszechny Spis Rolny z 2002 i 2010 roku,
- 12) Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej,
- 13) Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy – Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2015 r.,
- 14) Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Skoki na lata 2005-2012,
- 15) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Skoki,
- 16) strony internetowe:
<https://pl.wikipedia.org>
<https://www.gmina-skoki.pl>
<https://www.gddkia.gov.pl>
<http://beta.btsearch.pl>
<https://www.zwikskoki.pl>
<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>
<https://www.zpkww.pl>
<https://www.gdos.gov.pl>

Spis rycin

Rycina 1 - Administracyjna granica gminy Skoki

Rycina 2 - Obszary górnicze, tereny górnicze i złoża kruszywa naturalnego na terenie gminy Skoki

Rycina 3 - Złoża torfu na terenie gminy Skoki

Rycina 4 - Mapa określająca położenie obszaru Parku Krajobrazowego „Puszcza Zielonka”

Rycina 5 - Mapa obszaru Natura 2000 Stawy Kiskowskie

Rycina 6 - Mapa obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Welny i Rynna Gołaniecko – Wągrowiecka”

Spis tabel

Tabela 1 - Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Skoki

Tabela 2 - Ilościowy wykaz podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON z terenu gminy Skoki

Tabela 3 - Podział gruntów ornych ze względu na klasę bonitacji, uwzględniając obręby geodezyjne gminy Skoki

Tabela 4 - Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych

Tabela 5 - Wykaz dróg na terenie gminy Skoki

Tabela 6 - Charakterystyka strefy wielkopolskiej pod kątem rocznych ocen jakości powietrza

Tabela 7 - Zestawienie wyników pomiarów jakości powietrza z uwzględnieniem ochrony zdrowia

Tabela 8 - Zestawienie wyników pomiarów jakości powietrza z uwzględnieniem ochrony roślin

Tabela 9 - Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne,

Tabela 10 - Wyniki pomiaru natężenia ruchu drogowego

Tabela 11 - Wyniki pomiarów hałasu wykonanych w dniach 20-21.04.2016r. na terenie m. Skoki

Tabela 12 - Instalacje wytwarzające pola elektromagnetyczne

Tabela 13 - Wynik pomiaru PEM

Tabela 14 - Stan czystości rzeki Mała Węlna w punkcie pomiarowo – kontrolnym Mała Węlna – Skoki

Tabela 15 - Wyniki badań potencjału ekologicznego w punkcie pomiarowo-kontrolnym Mała Węlna – Skoki na podstawie wyników badań z roku 2014

Tabela 16 - Wyniki badań stanu ekologicznego wód jeziora Rościńskiego

Tabela 17 - Wynik pomiaru jakości wód podziemnych w m. Miączynek,

Tabela 18 - Zużycie wody w gminie Skoki (2011-2015)

Tabela 19 - Ilość pobranej wody z ujęć wód podziemnych

Tabela 20 - Średnie roczne wartości wskaźników ścieków surowych i oczyszczonych

Tabela 21 - Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni ścieków w Skokach

Tabela 22 - Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Skoki w 2016 roku

Tabela 23 - Instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych dla regionu I

Tabela 24 - Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Skoki

Tabela 25 - Bilans zasobów złóż kopalin

Tabela 26 - Harmonogram realizacji przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 27 - Wskaźniki monitorowania programu